

Centenario das Irmandades da Fala

***Tempo das
Irmandades.
Antoloxía
de poesía***

Edición de Xosé Ramón Pena

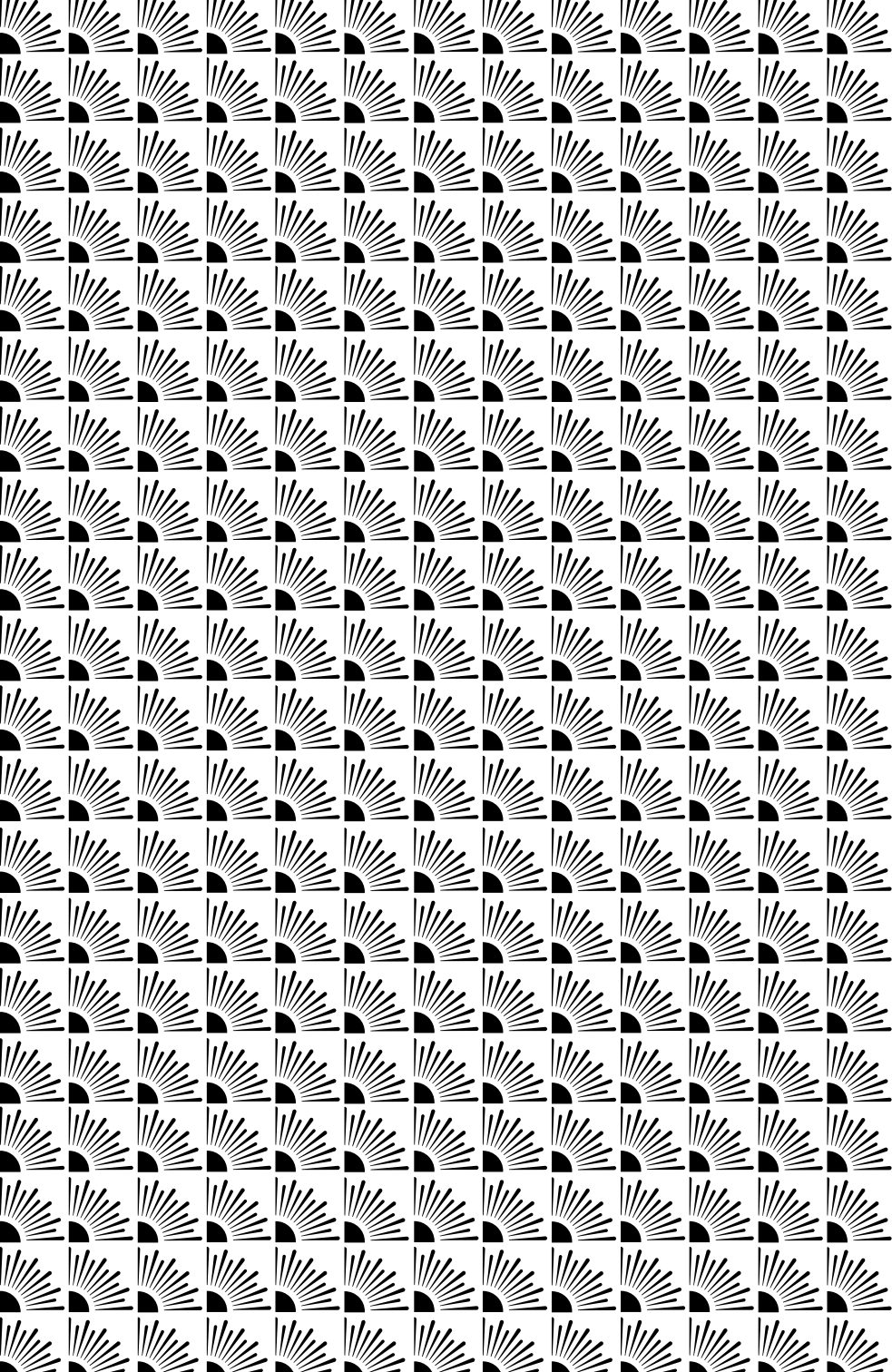

REAL
ACADEMIA
GALEGA

*Antoloxías
da Academia*
4

***Tempo das Irmandades.
Antoloxía de poesía***

100

IRMANDADES DA FALA
CENTENARIO

© da introdución, edición e notas
Xosé Ramón Pena

© da presente edición
Real Academia Galega

Deseño da colección
Pepe Barro

Maquetación e impresión
Mazaira grafismo, sl

ISBN: 978-84-87987-98-4

D.L.: C 2073-2016

***Tempo das Irmandades.
Antoloxía de poesía***

Xosé Ramón Pena

Introdución, edición e notas

ÍNDICE

- 13 *Prólogo*
- 19 *Antonio Noriega Varela***
- 21 1. *Teño amores de montaña*
23 2. *E porque é tan lugués*
24 3. *Pasa un vermiño*
25 4. *As froliñas dos toxos*
26 5. *Galernazo*
27 6. *Laverquiña...*
28 7. *Toda humilde beleza*
29 8. *Pombiña brava*
30 9. *Fillo do corazón*
31 10. *A Saudade*
33 11. *Auguiña fresca*
34 12. *Musa queiroguenta*
- 35 *Xosé Crecente Vega***
- 37 1. *A miña aguillada*
39 2. *Sinxelezas*
40 3. *Chorimas*
41 4. *A unha fontiña*
- 45 *Ramón Cabanillas***
- 47 1. *A princesa roiba (“Reza un merlo no souto”)*
49 2. *O vello que foi ladrón*
52 3. *1921!*
53 4. *Na taberna*
54 5. *Mentres cai a neve*
58 6. *Da traxedia de Pierrot*
62 7. *Acción Gallega*
64 8. *Camiño longo*
66 9. *Pombas feridas*
69 10. *A trainera*

- 75 11. *Meu carriño!*
78 12. *Camiño adiante*
80 13. *En pé!*
82 14. *Probiña da tola!*
89 15. *A espada Escalibor*
99 16. *A rosa de cen follas*
102 17. *O fillo de Celt*
108 18. *Immolat Deo Patri*
110 19. *O craustro*
117 20. *O río e as nereidas*

121   **Gonzalo López Abente**

- 123 1. *A furna*
125 2. *Muxía*
126 3. *O meu mar*

129   **Victoriano Taibo**

- 131 1. *Peneira a vella*
133 2. *Místico amor*
135 3. *Dos labios non te fies*

137   **Luís Amado Carballo**

- 139 1. *Solpor*
141 2. *Noite mareira*
142 3. *A Candeloria*
144 4. *O cruceiro*
145 5. *Taberna*
146 6. *Nocturno de Burgo Baixo*
147 7. *S-6*
149 8. *Calma chicha*
150 9. *Beira*
151 10. *Outa mar*

153   **Euxenio Montes**

- 155 1. *Cántiga de espadelada*
156 2. *Namoro*
157 3. *Morte*
158 4. *Río*
159 5. *Adeus*

- 161**   **Manuel Luís Acuña**
163   1. *Gris*
164   2. *Aldea*
165   3. *Foi, era...*
166   4. *Regueifa*
168   5. *Arela*
- 169**   **Eduardo Blanco Amor**
171   1. *Primavera*
172   2. *Descordo*
173   3. *Cantigas a un amor novo*
174   4. *Sino*
176   5. *Mascato*
- 179**   **Xosé Otero Espasandín**
181   1. *Poemas*
182   2. *Aldea do monte*
- 183**   **Roberto Blanco Torres**
185   1. *Orballo*
187   2. *Postulación da ética*
- 189**   **Fermín Bouza Brey**
191   1. *Lelías ao teu ouvido*
193   2. *Triades no mar e na noite*
195   3. *Teño unha estrela*
197   4. *Tenzón co malvís amigo*
198   5. *Parranda mariñeira*
- 201**   **Manuel Antonio**
203   1. *Mariñeiro da ría*
205   2. *Excelsior*
206   3. *Poemas do faro II*
207   4. *A fragata vella*
209   5. *Os cóbados no barandal*
210   6. *Sós*
212   7. *Guarda de 12 a 4*
214   8. *Recalada*
216   9. *Navy Bar*

- 218 10. *A estrela desconecida*
220 11. *Calma de 6 a 8*
222 12. *Descoberta*
223 13. *Adeus*
225 14. *Cantar da noite*
226 15. *Esta mañán oitimista*
227 16. *Chamada*

229   **Álvaro Cunqueiro**

- 231 1. *Tamén o mar, hoxe*
232 2. *E cómo doi a luz*
233 3. *Non coñeces o mar?*
234 4. *No sono do cuco novo*
236 5. *Hai unha illa louvada*
237 6. *No niño novo do vento*
238 7. *Ven e verás como soñan na mar*
239 8. *Limiar*
240 9. *Ela. Poema 1*
241 10. *Noivado IV*

243   **Federico García Lorca**

- 245 1. *Madrigal á cibdá de Santiago*
246 2. *Cantiga do neno da tenda*
248 3. *Noiturnio do adoescente morto*
250 4. *Danza da lúa en Santiago*

253   *Referencias*

Prólogo

Xosé Ramón Pena

Por máis que semelle ben que se trate dun recurso tópico, como responsábel da presente antoloxía, entendo aínda que, malia tal tropezo, constitúe toda unha obriga acudir na procura dunha *captatio benevolentiae* por parte de todos aqueles que se vaian achegar onde as presentes páxinas.

Escrito está, desde logo, que unha antoloxía pode mesmo ofrecer máis datos arredor do propio antólogo que de calquera dos autores por el escolmados. Non obstante, incluso considerando que tal sexa verdade (en parte), certo é, asemade, que se trata dunha proxección de tintes deprimentes, situada nesa mesma liña que afirma aquilo de “tradutor, traidor”: en todo caso unha traslación demasiado literal do “traduttore, traditore” xa que, se ás veces si acontece que a tradución traizoa, ou pode ser traizoeira, nin sempre a deslealdade aniña no ánimo de quen se encarga daquel –ao cabo, indefectíbel– oficio.

Pois ben; queiran considerar os lectores da obra presente que tampouco o desleixamento –nin a incuria ou a preguiza– foron pousar no meu folgo en ningún momento durante a confección do labor que agora se entrega. Xa que logo, se nel fosen atopar pexas ou estorbos, interpreten que os tales proceden dunha incompetencia previa, pero nunca de calquera sorte de desatención, prexuízo consciente ou reserva estética (ou doutra índole). Antes ben, no meu afán á luz do día, busquei arreo e de boa arela conciliar o criterio propio con esoutra tradición da historia das nosas letras: se as antoloxías deveñen necesarias, iso ha de ser –polo menos, na estima de quen axeitou a presente– porque buscan sancionar

e ratificar, configuran a aposta por un canon arbitrario e persoal, mais froito dun método e dun modelo de lectura.

Lectura atenta dos esforzos precedentes; afán de coherencia; representatividade dos textos escollidos e, en fin, aceptación do azar –príncipe de toda escolma–: velaí os criterios fundamentais que me guiaron. Con alicerce neles, a organización dos materiais orientouse, entón, no proceso das diferentes respostas que os diferentes autores viñeron dar ao chamamento de renovación e posta ao día da nosa literatura lanzado desde os sectores máis dinámicos das Irmandades da Fala.

Nin que dicir ten, as solucións ofrecidas foron diversas: houbo, dunha parte, quen considerou que, mais que calquera especie de apertura á modas alleas/”alleepiras”, do que se trataba era de volver os ollos cara ao –mellor– pasado e tentar beber de novo naquela fonte limpa. Velaí, polo tanto, a andaina poética representada por Antonio Noriega Varela, defensor sempre dos valores da tradición por máis que en ningún caso se limitase o autor lugués á simple repetición de esquemas dados e si se viñese esforzar en aquilatar e axustar o legado do que se sentiu depositario.

Doutro lado, entre aqueloutros que si participaron do afán de renovación, tamén houbo discrepancia. Deste xeito, habemos de contemplar a poesía de Ramón Cabanillas –considerado o verdadeiro “poeta nacional” por parte dos líderes irmandiños–, consignada como un “necesario” punto de encontro entre aquela mesma tradición que manexaba Noriega Varela e mais o “novecentismo” a semellar ser quen de proxectar con fortuna as nosas letras nos ventos do novo século.

Noutro lugar xa temos comentado as dúas estratexias que, ao noso ver, manexou a opción máis renovadora: por un lado, o que denominamos como “vangarda enxebre” ou “vangarda pactada” –Luís Amado Carballo vén ser, sen dúbida, o seu mellor valedor– e que levou a termo o seu esforzo na concreción dunha

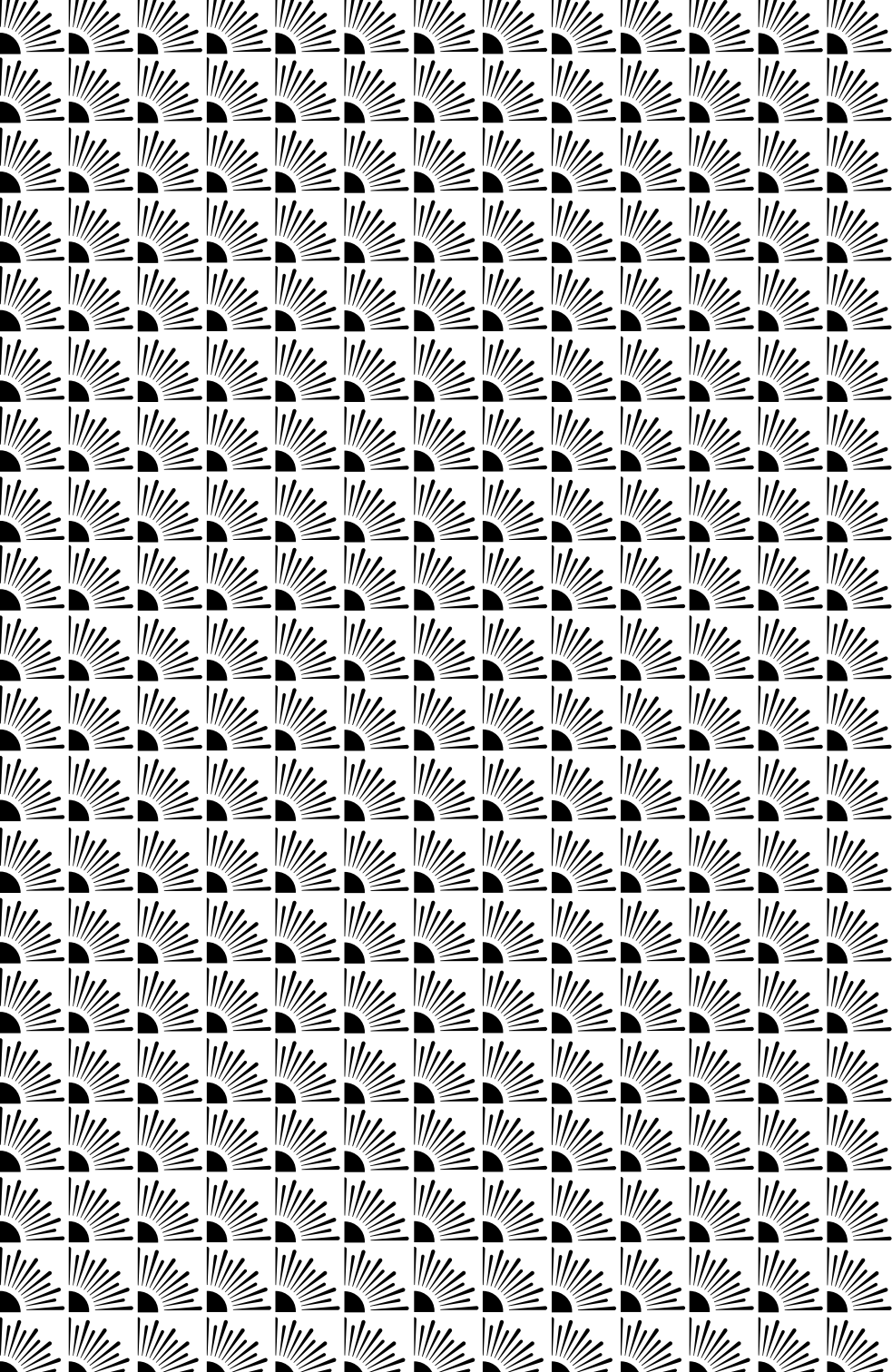
lírca na que a “temática nacional” –é dicir, aquilo que a mobilización galeguista/nacionalista consideraba como esencialmente “nacional”– se adornase, por así dicilo, con certas fórmulas dos triunfantes *ismos*: o resultado final do proceso foi concretar o que podemos etiquetar como “estética nacional para novos” en consonancia con esoutra “estética nacional” –a de Cabanillas– e en perfecta sintonía co horizonte de expectativas xerado desde o seo das Irmandades da Fala.

Finalmente, resulta ser Manuel Antonio o nome emblemático que alimentase os proxectos máis decididamente vangardistas. Militante nunha singular amálgama de idiolemas nacionalistas e anarquistas, o autor de *De catro a catro* elévase como a máis procurada opción rupturista na lírica galega das tres primeiras décadas do século XX.

Así pois, a organización dos textos que compoñen a presente antoloxía vén xirar arredor deses tres (catro) eixos fundamentais:

- Representantes da dirección tradicionalista: e de aí os nomes de Noriega Varela e Crecente Vega.
- “Estética nacional”: desde logo, Ramón Cabanillas ocupa a maior parte desta opción; ao seu lado xorden os nomes de Gonzalo López Abente e Victoriano Taibo.
- “Vanguardia enxebre”: Luís Amado Carballo, pero tamén Euxenio Montes, Manuel Luís Acuña, Eduardo Blanco Amor e Xosé Otero Espasandín conforman o conxunto
- “Vanguardia rupturista”: con certeza, Manuel Antonio; canda del, Álvaro Cunqueiro e Federico García Lorca.

En fin, dous autores de máis complexa adscrición –Roberto Blanco Torres e Fermín Bouza Brey– completan a nosa selección: unha escolla, como xa foi dito, discutíbel e persoal mais asemade, ou niso fío, unha escolma representativa das principais direccións polas que transitou a poesía galega no tempo das Irmandades e que perduran no tempo para conformaren un apartado esencial no patrimonio das nosas letras.

Antonio Noriega Varela

1

Teño amores na montaña

Teño amores na montaña,
teño moza montañesa,
que ma deparou un santo
no turreiro dunha festa.
Déronlle as rosas de maio
roxa color prás meixelas,
branca, volainiña branca!,
seique inda é máis que as folerpas,
e de folerpos da neve
penso que debeu ser feita,
xa que o sol i as nordesías
no ma logran ver morena.
Teño amores na montaña,
teño unha moza brañega,
que, si cos ollos feitiza,
o corazón me estonteia
c'aquelas palabras doces,
i aquelas surrisas meigas
das nenas repinicadas,
argullo das cumes ermas.
Miña santiña bonita,
Dios, que ma deu, ma defenda!,

pois para min non hai ceio,
si no me caso con ela.
Heime casar!; os solteiros
sempre andan nas malas linguas,
i eu quero vivir con honra,
xa que non teña outra herencia.
Heime casar, non que logo!,
i heime de casar na aldea,
miña nai!, porque alí moran
as poucas almas sinxelas,
que sacan o pan da boca
pra socorrer a probeza.
Despois buscarei casiña,
unha casiña tarrea
con cortello, pra criar
dous bacoriños da teta,
i a facer pares de zocas!,
que se me canga, abofellas,
millor que escribir en verso
na doce fala gallega.

2

E porque é tan lugués

E porque é tan lugués, e porque o pide
teu xeito agreste, porque ben lles prace
ós verdes do Vilar de Lamonide
i ó hostil acivro que onde a murta nace;

Teu paniño encarnado me namora,
linda serrana, moza churrusqueira,
que nos montes de Argán eres pastora
e no Fondal da Graña tecedeira.

Meu corazón, aquel que en noite triste
se apartou destes ermos, que o sol viste,
si ó cabo torna dun país lexano,
si, aínda que seña inverno, a vir se atreve,
mentras de vagarciño cai a neve,
chorará como on neno ó ver teu pano!...

3

Pasa un vermiño

Pra Enrique Chao Espina

No me tripes, camiñante!:
cousiña insinificante,
teño un Santo a meu favor,
que lle chama ó lobo errante
irmao e representante
das finezas del Señor.

4

As froliñas dos toxos

Nin rosiñas brancas, nin claveles roxos!
Eu venero as froliñas dos toxos.

Dos toxales as tenues froliñas,
que sorríen, a medo, entre espiñas.

Entre espiñas que o ceio agasalla
con diamánte-las noites que orballa.

Oh do iermo o preciado tesouro!:
as froliñas dos toxos son de ouro.

De ouro vello son, mai, as froliñas
dos bravos toxales, das devociós miñas!...

5 Galernazo

Vías de auga,
velas rotas,
o demo ceibo na barra,
fuxen prá terra as gueivotas,
e choran nenos en Corme!,
i a mai que ten moitos fillos
non sei como sono dorme...

6 Laverquiña...

Laverquiña que te axotas
das degaradas gueivotas
oíndo o salvaxe berro;
musa, que a mariña extrañas,
olla as azules montañas
desde as praia do desterro!

Esquence o mar, lembra o gado
miúdo, i o regalado
vivir, as tumbadas festas!,
i as cantigas dos pastores,
que fan grinaldas coas frores
amareliñas das xestas.

7

Toda humilde beleza

*(Pra Don Purificación de Cora Sabater,
Direutor de El Progreso)*

Vago xirón de brétema, atavío
soberbio de irta xesta, reidora,
fulgurante doíña de rocío
(pazo do sol e lágrima da aurora);

raiola de lunar que bica o río,
flor mareliña que entre espiñas chora,
ou das redes da araña un tenue fío,
toda humilde beleza me namora.

É un vermiño de luz o amigo caro
do meu nume saudoso... Antes reparo
na nudez adorable dunha estrela

que nas rosas dos vales, que sorríen,
que nos mantos dos pinos, que se engríen,
que nas blondas do mar, que se rebela.

8

Pombiña brava

Aquela que me namora
sirve pra ver, i hai que vela!,
cunha saíña rabela
gardando a habenza –é pastora–;
si ó sol posto –mística hora–
canta, nos ollos lle leio
fondas maguas... Pra ir ó ceio
reza, de noite, o resario
i amosa un escapulario
a caronciño do seio.

9

Fillo do corazón

Fillo do corazón, que nas meniñas
dos teus ollos levache os meus amores,
descansa eternamente sobre frores,
que eu non te hei de olvidar entre as espiñas.

Si as bágoas de túa mai i as bágoas miñas
non te rezusitaron... xa n'acores!;
este mundo é o liñeiro das delores,
i o ceio fíxoo Dios prás estreliñas!...

A Virxe te acobexe co seu manto
e, xa que é tan cativa a miña sorte
que no me valeu nada achousar tanto,

pide que a triste vida se me acorte!:
mellor quero ir parar ó campo santo,
que vivir recordando a túa morte.

10 A Saudade

(Tortura, con punzante delicia)

Sol a queima, i auga a molla,
i anda a probiña sen guía,
buscando quen a recolla,
desque morreu Rosalía.

Pisa cardos, pisa abrollos,
i a penas o sol se pon,
coas lagrimiñas nos ollos
entra no meu corazón.

Vén, de mansiño, coa lúa...
Dios sabe de donde chega!
Portugal dice que é súa,
i as brétemas que é gallega.

I a enmeigadora sorrí!,
méntre-la festexo eu,
porque se demora aquí,
si é certo que alá naceu.

Hai nestes ermos lugares
branca ermida!,
i us penedos, i us pinares,
que lle cautivan a vida...

Sol a queima, i auga a molla,
i anda a probiña sen guía,
buscando quen a recolla,
desque morreu Rosalía.

11

Auguiña fresca

Sorrisos das do ermo tristes flores,
sorrisos delas i a ternura miña,
i os requebros dos meigos ruiseñores
prá auguiña fresca desta fonteliña.

Quen me quer apracer? De gracia a brindo:
bebe, roseira (véxote espirando).
Bebe, luar piedoso, e vai sorrindo!
Bebe, almiña, que estás na cruz sangrando...

Ferín meu corazón, ferino adrede,
pra que saltase a lymphá!; quen ten sede?
Aquí tódalas vidas dolorosas!

Es un vermiño? Deixa que che eu cante.
E tu, que es un leproso, pasa adiante,
e bebe, irmao dos astros e das rosas!...

12

Musa queiroguenta

Pra arredala do seu huraño sino,
de balde foi que se xuntase o medo
coa imponente mudez do ermo penedo,
coa queixa vaga do harmonioso pino.

A musa queiroguenta que me asiste
da rixidez dos montes está ó cabo,
i ama a flor mareliña, porque é triste,
i a presenza do toxo, porque é bravo...

Mellor que a lus febea? Ceio torvo!
Antes que o pintasilgo? Negro corvo!
Entre seixos a auguiña que ela bebe;

son breñoso-los cimbros donde inverna,
i é unha moza, descalza de pé e perna,
tripando cardos, encarando a neve!!

Xosé Crecente Vega

1

A miña aguillada

Pra D. José Aranguren Roldán

Quero unha aguillada que seña un tesouro,
que non teña falta dende a punta ó cabo,
feita dun caxoto de carballo mouro
criado entre silvas nun terreo escravo.

No forno escocida i escarapelada,
de freba moi limpa, dereita, sin nós.
Pulida e xeitosa. Quero unha aguillada
das millor feitiñas que puido dar Dios.

E ben enferrada con ferrón de aceiro,
porque unha aguillada que non ten ferrón
ni é honra do dono, ni é pau duradeiro,
nin limpa un arado nin fende un terrón.

E por si algún día chega unha ocasión
en que Xan labrego poda ergue-la man,
quero unha aguillada que me sirva entón
pra medirlle as costas a algún pillabán.

Ni unha falta triste dende a punta ó cabo;
que digan os homes: a vara naceu!;
feita dun caxoto de carballo bravo,
esa é a aguillada que quero ter eu!

2 Sinxelezas

Pra D. José Cazón Ferreiro

–A min prácenme as folliñas
porque lles dan ben ós arbres.
–E a min porque choran, choran,
sin que seipa nada naide.

–A min práceme a rosada
porque refresca a campía.
–E a min porque cai a modo
sin abanar as herbiñas.

–A min práceme o ventión
porque ás follas fai cantar.
–E a min porque as acariña
cáseque sin lles tocar.

–A min práceme a fontíña
porque a súa auga é un consolo.
–E a min porque deixa ver
todo canto ten no fondo.

3 Chorimas

Flores de toxo, floriñas,
pequeniñas,
amarelas.

Non hai outras como elas,
que xa amosan as espiñas
cando a man vai a collelas.

Flores de toxo, floriñas,
agruchadas entre espiñas
coma as flores, xa murchiñas,
das miñas profundas dores...
Sodes as máis belas flores.
Sodes vós as flores miñas!

4 A unha fontiña

Fontiña serea e clara,
santa, inocente fontiña,
que entre os arbres barulleiros
amostras a quen te mira
a claridá dos teus ollos
e a frescura da túa lingua;
que estás marmulando estrofas
de sinxelas poesías
coa gracia que Dios che deu
pra que foses graciosa;
déixame pór de ti preto,
miña santa poetisa,
que quero oír os teus versos,
a túa música continua;
que eu ben sei que ti consonas
esas notas cristañas
–ás veces laios e bágoas,
ás veces beixos e risas–
co ruxe-ruxe das follas;
coas promesas das espigas;
co piar dos paxariños;
co cantar das sabandixas;

e coa delor das estrelas,
todas croadas de espiñas;
e cos suspiros das nenas;
e co tremer das herbiñas.
Déixame pór á túa beira
miña santa poetisa...

Mais... ñas ansias de poeta
ti non as rimas, fontíña

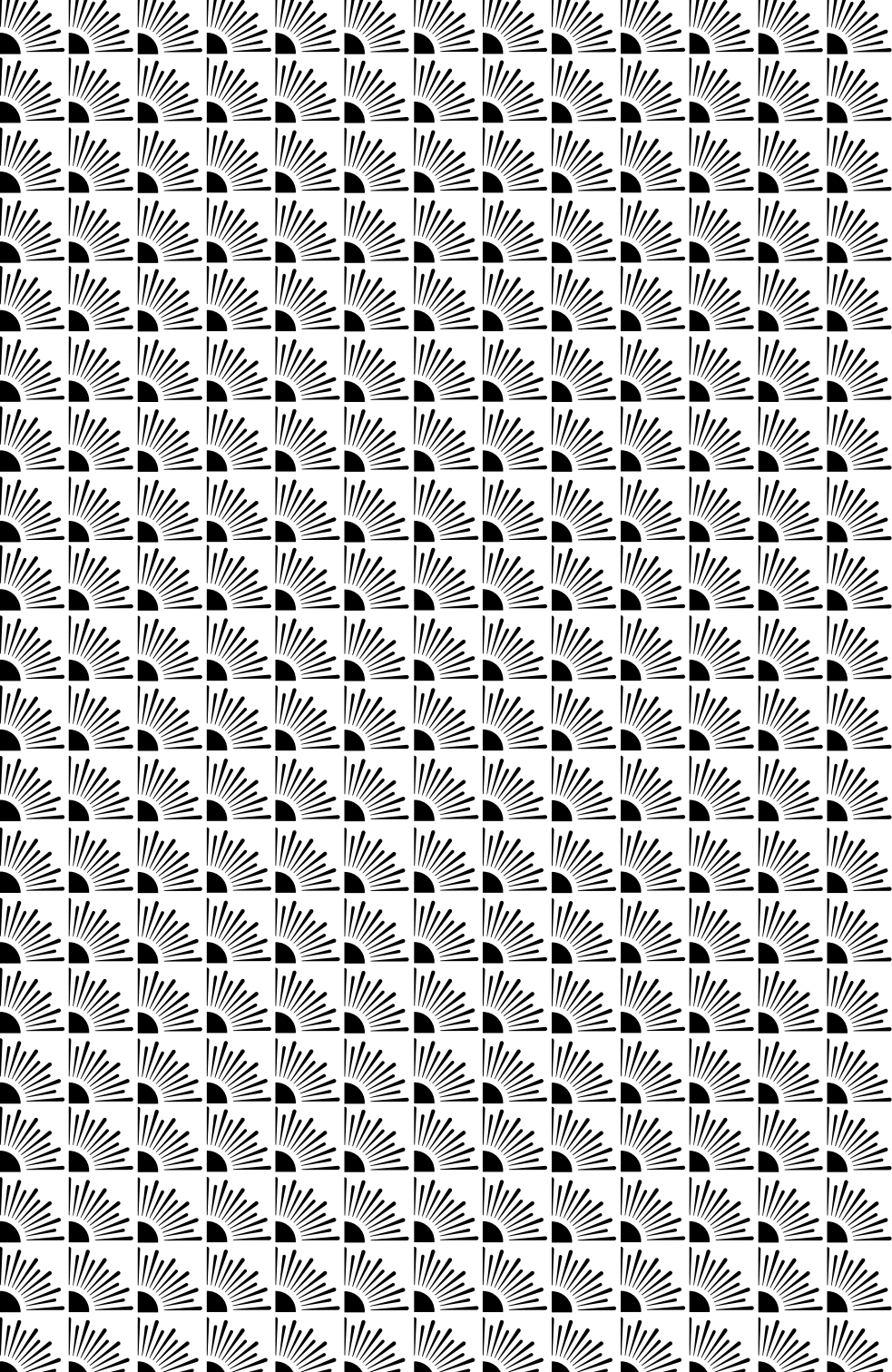
Fontíña serea e clara,
santa, inocente fontíña,
que estás sempre bendecendo
coa túa auga bendita
as luces que pestenexan
e as sombras que se esperguizan;
e unha congoxa lonxana
que anda polo ar perdida,
e unha ilusión que, xa morta,
resucitou volainiña;
que estás sempre acariñando
coas túas frescas mauíñas
as paredes do silencio
e os cortinaxes da brisa;
e o pelo mouro da noite,
e o pelo branco do día:

Eu sei que as pradelas mortas
ós teus beixos resucitan;
que o traballador sedento,
cando o sol, aceso, pica,
a ti corre i en tialcontra
nova forza e nova vida.

Eu sei que o gado, alangreando,
cando o ceibo da cortiña
pilla o camiño da fonte,
mete os beizos na túa pía
e bebe a grandes papados,
e desque bebe, rebrinca.

Eu quero beber, beber;
fartarme de esa auga fría.
Teño os labios degresados;
teño a boca toda ardida;
teño sede, miña santa;
teño sede, miña amiga.
Deixa que corra a túa auga
pola pradela sin vida,
polo ermo resequido
desta segura infinita...

Mais esta sede que mata
ti non a matas, fontíña!

Ramón Cabanillas

1

A princesa roiba (“Reza un merlo no souto”)

Reza un merlo no souto
frido de cereixos
relixioso ofertorio
duns místicos amores.
Pasa un vento de bicos
que vai buscando beixos,
como enxame de abellas
que vai buscando frores.

Fío a fío devana
súa madeixa a fonte
barbullando chorosa
o verso lexendario
do Paxe do Castelo
aforcado na Ponte
e da Reina encantada
no Pazo solitario.

Nas follas dos salgueiros
pelexas e chilidos.
Un trasno luxurioso
estala en gargalladas

ollando, sobre o espello
das auguas, os despidos
corpos, cristal e neve,
dun fato de driadas.

Nos cálices das rosas
hai Comunión de orballo.
Mentras no rexio alcázar
xunta ó baleiro trono
por ela espera a Corte,
á sombra dun carballo
texe a Princesa roiba
un encaixe de Ensono.

2

O vello que foi ladrón

Teñen as barbas do vello
tembrores de santidá
e a brancura das meadas
do fresco liño torzal.
Pola camisa de leiras,
que floxa e entraberta trai,
amostra o peito peludo
de lobo flaco. Ó andar
renquea arrastrando as zocas,
e a cada paso que dá,
como está cuáseque cego,
tenta a vereda cun pau.

Cara a el, asubiando
e a brincos, vén un rapaz.
Ó sentilo vir, o vello
con voz bruenta en que hai
estrondo de vendavales
e rouco ouveo de cans,
pregúntalle: “Estou moi lonxe
da ponte de Miraoval?”

O neno ollando medoso,
sin deixar de camiñar,
responde con voz tremente:
“Non, señor. Dereito vai.
Torza á beira dos pasales
do muíño novo, e xa está!”

Sigue o vello renqueando
a tentas, até chegar
ó pé do primeiro arco
da ponte. Deixando o pau,
arrechégase á parede
e por ela tende a man
buscando a cruz de madeira
que fixa na pedra está.
Ó dar con ela salouca
e se axoella no chan,
move os beizos tembrorosos
rezando, e rompe a chorar.

É negra hestoria a do vello.
Nos anos da mocedá
foi ladrón. Dunha gavilla
fixérono capitán
e en todo Salnés non houbo
nin pazo nin reutoral
nos que, por maña ou por forza,
non entrase a cachear.
Unha noite –nin el mesmo
recorda o tempo que fai–,
ó pé do arco da ponte,
matou con certoiro pau

un arriscado feireante
que non se deixou roubar.
Ó outro día a gavilla
topouse sin capitán.

Esquecido da xusticia,
tornou, fai pouco, ó lugar.
E onde a cruz de madeira
lembrando o crimen está,
chega, a tentas, renqueando
por aquel morto a rezar,
mollando con bágoas roxas,
na tristura do serán,
as longas barbas que teñen
tembrores de santidá.

3 1921!

Mozas da vida, probes e soldados
nas rúas e dancings e merendeiros.
Luxuria, fame e guerra misturados...
Roma imperial nos días derradeiros!

Nin honor nin vergoña. Conchabados
con maricas, grupiers e mineiros,
van razziando o país os diputados
desertores do Tercio de Estranxeiros.

O Arte, nos salóns, apesta a rancio,
os xornales empréntanse en Bizancio
e a Chelito meteuse gran señora.

O pobo chora ós mortos da traxedia
e o Rei é vitoriado na Comedia
onde trunfa en camisa Musidora!

4 Na taberna

Os mozos mariñeiros da fiada
lémbranse rindo alleos de coidado:
cheira o aceite e pemento requemados
rustido de xurés en caldeirada.

Conta o patrón nun corro a trebonada
do ano setenta, –hestoria de afogados;–
e empuxándose, inando, entran mollados
os homes dunha “lancha de enviada”.
Pasa de man en man a xerra roiba
de albariño, e namentras cai a choiva
e o vento fai tembrar a casa enteira,
detrás do mostrador crarexa o ceo
nas trenzas de ouro, no mirar sereo,
na surrisa de luz da taberneira.

5

Mentres cai a neve

Tristeiro, mudo, o paisaxe.
Irta, doente friaxe
no aire reve.
En falerpas, silenzosa,
como folliñas de rosa
cai a neve.

Os agros froridos axa.
E son lenzos de mortaxa,
branqueados,
altos cumes, fondos vales,
as valgadas, os pinales,
os tellados.

A vida cala. En segredo,
afogado, morre o ledo
murmurio
das fontes, das carballeiras,
dos paxaros, das regueiras
e do río.

Todo de branco se viste.
Todo dorme, frío, triste,
sin latexo.

No ceo calmo, tranquilo,
ni un maino rumor, ni un brillo,
ni un refrexo.

Vive na alma o frente
choro íntimo, doente,
do salouco.
E as falerpas, revoando,
como en ondas, van baixando
pouco a pouco...!

Penso en ti. Ábreñse as portas
do pasado, surxen mortas
alegrías.
E o recordo, craro espello,
retrata do tempo vello
doce días.

Volve a memoria dos anos,
por felices e lonxanos
máis queridos,
nos que ensonos milagreiros
leváronnos por carreiros
florecedos.

Mainiño, tenro, lucente,
amostra do peito a rente
seu encanto,
aquele noso amor sinxelo,
ceo sin nubes nin velo,
limpo, santo.

Véndoo da ausencia ferido
pousou riba del o olvido
súa neve,

sin reparar que a xiada
desfaise onde hai labarada
onde hai frebe...!

Volven as de aquelas horas
bolboretas bailadoras
sobre as frores.
E entre as ponlas dos pereiros
ouso cantar os trobeiros
reiseñores.

Os meus beizos atolados,
por fondas penas axados,
soñan meles
que a túa boca doída
no bico de despedida
deixou neles.

E a mortecida mirada,
desperta por enmeigada
alumaxe,
ve na fosca lonxanía,
chea de luz e poesía,
túa imaxe...

Penso en ti. E ó verme soio,
sin compañeira ni alboio,
na caída
da medosa, escura tarde,
triste, sin folgos, covarde
frente a vida.

Esa doce lembranza
troca en cantiga de espranza
meus queixumes,

vertendo na alma miña,
–toda saudade e morriña–
seus arumes.

E mentras cai silenzosa
a neve branca, leitosa,
nas campías,
pido ó ceo, debruzado,
un raio do sol dourado
daqueles benditos días!

6

Da traxedia de Pierrot

A Enrique Vidal

I

Camiño real. Mediodía.
Arde o ceo enroxecido
e no berce da campía
quedouse o vento durmido.

Canta o grilo no ruleiro.
A araña, antre as silvas, fía.
O enxame no laranxeiro
funga a vella letanía.

Unha pomba que, abafada,
voa cruzando a valgada
cara á fonte da arboreda,
pon, baixo a luz roxa e viva,
unha sombra fuxitiva
na brancura da vereda.

II

Un carro de herba cargado,
dos bois ó andar preguiceiro,

vén costa abaixo e, deitado
antre a herba, o carreteiro.

Do carro labrego á beira,
roda unha chouza ambulante:
a caseta de madeira
de Pierrot o comediante.

Un burro cheo de amatas
que xa non pode coas patas,
tira dela, paso a paso.

E detrás, medio tullido,
triste, co rabo caído,
coxea o can do pallaso.

III

Pierrot que a noite pasada
coa lúa anduvo de rúa,
coa cara inda enfariñada
dorme, soñando coa lúa.

E Colombina que inxerta
un traspés noutro traspés,
está soñando, desperta,
coas alaxas do Marqués.

E así van. El condenado
a non ser nunca escoitado
da Muller nin da Ilusión.

Ela correndo veredas
a soñar citas segredas,
nostálxica da Traición.

IV

Afógase Colombina;
e abrindo ó fresco unha veta
descorre un pouco a cortina
da bufarda da caseta.

E ó mirar, ve o mozo forte
que, deitado, o carro guía,
san e garrido, co porte
dun dios da mitoloxía.

Rindo, chisca os ollos ela.
El, como alelado ó vela,
rise tamén... E, dispois,
ela que entorna a modiño
a porta, baixa o camiño
e rube ó carro dos bois.

V

Sol. O sedendo follaxe
dos arbres, múrchase. Cheira
a fume ardido. O paisaxe
finxe, ó lonxe, unha fogueira.

Esténdese na campía
e resoa na quebrada
o estrondo da canturía
das rans na ágoa empozada.

Ás veces, no aire brillante
un ventiño saloucante
bate as ás, maino e levián.

Cansos, tristóns, resiñados,
camiñan acompañados
os bois, o burro e o can.

VI

Cando, xa de volta, rube
á caseta Colombina,
inda Pierrot nunha nube
canta ó son da mandolina.

E Pierrot bícaa na frente
todo apenado e doente...
porque en soños foi traidor!

7
Acción Gallega
Hino

Irmáns! Irmáns gallegos!
Dende Ortegá ó Miño
a folla do fouciño
fagamos rebrilar!

Que vexa a Vila podre,
coveira da canalla,
á Aldea que traballa
disposta pra loitar.

Antes de ser escravos,
irmáns, irmáns gallegos!
que corra o sangue a regos
dende a montana ó mar.

Ergámonos sin medo!
Que o lume da toxeira
envolva na fogueira
o pazo señorial!

Xa o fato de caciques,
ladróns e herexes, fuxe
ó redentor empuxe
da alma rexional.

Antes de ser escravos,
irmáns, irmáns gallegos!
que corra a sangre a regos
dende a montana ó val.

8

Camiño longo¹

Camiño, camiño longo,
camiño da miña vida,
escuro e triste de noite,
e triste e escuro de día...
camiño longo
da miña vida!

Vereda, vereda torta
en duras laxes aberta,
arrodeada de toxos,
crebada polas lameiras...
vereda torta,
ti onde me levas!

Camiño, camiño longo.
A choiva, a neve e as silvas
enchéronme de friaxe,
cubrironme de feridas...
camiño longo
da miña vida!

---

¹ Este poema foi musicado por Ricardo Fortes. A partitura reproducíuse na 1ª edición de *Vento mareiro* (1915).

Vereda, vereda fonda
de fontes tristes, sin ágoa;
sin carballos que den sombra,
nin chouzas que den pousada...
vereda fonda,
ti cando acabas!

9

Pombas feridas²

Si a ágoa da túa fonte
inda corre maina e limpa;
si as rosas do teu xardín
inda non teñen espiñas...
non pouses, nena, teus ollos
na tristeza destas rimas.

Si te-la alma en repouso
e as ilusións te enfeitizan;
si non sabes das tromentas
que desfán algunhas vidas...
non pouses, nena, teus ollos
na tristeza destas rimas.

Unha man que xa non bico
teceunas na carne miña
co puñal con que a rachou
e coa sangre das feridas...
olla si será tristeza
a tristeza destas rimas!!

---

² Na 1ª edición de *Vento mareiro* (1915), di en nota de rodapé: “Música de José Guede”.

I

Tronzou un vento tráxico a roseira...
non haberá máis rosas no xardín!
Apagouse a estrelíña do meu ceo...
non volverá a locir!

Camiñante que ó pé da miña chouza
detíñaste escoitando meu cantar,
sigue adiante... meus beizos para sempre
pechados estarán!

II

Un vento velaíño
para espallar meus sonos;
vara e media de cova
para enterra-lo corpo;
para o mundo que deixo...
chega pecha-los ollos.
Soio no alcontro en onde
bota-lo teu recordo!

III

Non podía vivir naquel barullo
e un día separeime do cortexo
e entrei na miña casa,
deixando á porta todo aquel inferno
de espranzas e recordos,
desencantos, nostalxias e deseios.

Atranquei as ventanas,
corrín os tarabelos
e deiteime a morrer, pechando os ollos,
fuxindo ó pensamento.

De súpeto sentín sobre da fronte,
enchéndome de medo,
a bafarada fría, pezoñenta,
dun misterioso alento.
Mirei con ansia... O Dor, tráxico, inmobre,
velaba á cabeceira do meu leito!
Magoado, perguntei: –Por onde entrache?
E escotei que decía: –Estaba dentro!

10 A trainera³

No vran amorosiño,
cando ó raíar o día
a raba enganadora
espalla pola ría,
con dez remos por banda
crebando o calmo mar,
tal é como dun conto
de práctica amorosa
araña xigantesca
que tece, cubizosa,
coa prata das espumas
o velo dun altar.

---

³ Aparecido primeiro nas páxinas de *Suevia* (A Habana 10, 14/IV/1912), como “A trainera, *Pra y-alma gallega d’un novo «Breogán»*”. Ao lado do título di PEPE FONTENLA e a continuación vai unha foto do ilustre tipógrafo ferrolán. A dedicatoria desapareceu das edicións posteriores. O poema foi incluído así mesmo en *Do desterro* (1913); o título figura tan só no índice e non na cabeceira dos versos.

Ó abrigo de peirao,
cangada de sardiña
que brila na cadeira
e bule na traíña,
arrólase mimosa
das olas ó vaivén
dando a visión lucente
dunha bandexa de ouro
cuaxada de brilantes,
ofrenda que un rei mouro
depón ante a garrida
sultana dun harén.

Nas tardes da invernada
sobre das auras voa;
e a vela con tres sisos,
o vento pola proa,
a quilla ó descuberto,
fuxindo ó temporal,
relembra a saudosa
pombiña mensaxeira
que esmorecida e cansa
deseia, na postreira
xornada do viaxe,
pousar no seu pombal.

Ou trainera branca,
lixeira como o vento,
que vés nas horas tristes
a encher meu pensamento
coa doce lembranza
da terra en que nacín!

Túa imaxe no meu peito
renova vellas mágoas
e escáldame as meixelas
coas esquecidas bágoas
que, no adiós derradeiro,
ó meu fogar vertín!

Sentado sobre as redes,
baixo o dosel do ceo,
mirando a crara estela
espello do deseo,
ó teu flotar sin guía,
as noites de luar,
finxíronte mil veces
meus ollos soñadores
o Cisne dunha lenda
de tráxicos amores,
do Encanto prisioneiro,
durmindo sobre o mar.

Nesas benditas horas
de misteriosa vida,
falei enamorado
con Elsa e Margarida
e, dun xardín na sombra,
biquei beizos en fror;
vencín dragóns xigantes
en sanguñentas loitas,
en copras de romance
cantei amantes coitas
e fun romeiro, escravo,
xuglar e emperador.

Ó brilo das estrelas,
    mecido no teu colo,
ollei como Leandro
    morreu sin o consolo
de ver os esperados
    crarores dunha luz.
Faguendo penitencia
    cheguei a Palestrina
vestindo teixo saio,
    as cunchas na escravina,
con báculo e cabaza
    e, sobre o peito, a cruz.

Na xunta duns camiños,
    á beira dun cruceiro,
levado polas bruxas
    bailei no seu rueiro,
e a noite de Valpurgis
    co demo conversei.
Sufrindo vin a Otelo
    dos celos a congoxa,
limpando vin a Lady
    Macbeth a sangue roxa
e a morte de Marcilla
    con Isabel chorei.

Fireume a luz do ceo
    camiño de Damasco,
e entrei, lucindo negros
    airóns no branco casco,
no medio dos cruzados
    con Godofredo en Sión;

e arqueiro de Xelmírez
na vella Compostela
e paxe en Mondoñedo
do bon Pardo de Cela,
queimoume por relauso
a Santa Inquisición.

Lonxe do corpo a alma,
pilloume a roiba aurora
oíndo das sirenas
o canto que namora
e antre o boscaxe heleno
a flauta do dios Pan;
e vin, velando o sono
da Suevia lexendaria,
na costa de Fisterre
escura e solitaria,
a sombra venerada
do nobre Breogán.

Ou nave pescadora
da máxica ribeira
na que xoguei de neno!
Ou branda fror mareira!
Ou pedra briladora
do lago cambadés!
Nostálxico, saudoso,
con voos de anduriña,
en brazos do recordo,
nas horas de morriña,
doente vou a acharte
dos mares a través!

Ou cantas, cantas noites
    rendido da xornada,
o corpo frebescente
    a alma acongoxada
me viche, debruzado,
    tembrar ante o porvir!
Ou cantas escoitache,
    envoltos nos brúidos
das augas axitadas,
    soar os meus xemidos
laiando a inútil vida,
    eterna no sufrir!

Ou berce dos meus sonos!
    Ou trainera branca!
Solta rizóns e cabos!
    Valente e leda arranca,
a proa ó sol que morre,
    desque ó Caribe mar!

Ou branca trainera
    da ría cambadesa,
ergue bulindo a vela,
    mete o timón á présa
e o probe desterrado
    devolve ó patrio lar!

11

Meu carriño!⁴

Para a alma acesa de Antón Villar Ponte

Carriño forte e xeitoso
meu carriño,
arrolador e mimoso
como o berce dun meniño!

Meu carriño cantareiro!
O de xugo e cabezalla
coa puntiña da navalla
pulidos da miña man!
Sempre ó paso, sempre xuntos
entre estripas, e entre frores,
cantemos nosos amores,
sin saír do noso chan!

---

⁴ O poema foi publicado por vez primeira n'A Nosa Terra (8, 25/I/1917), logo en Gaceta de Galicia (Santiago, 1/II/1917).

Meu amor de carreteiro!
Meu carriño!
O do eixo de ameneiro
e os canisos de sanguíño!

Lévame, meu carro, leva,
pola meiga terra nosa
que a miña alma saudosa
lonxe dela non se afai.
Lévame por onde escoite
a fala doce e sentida
entre bicos deprendida
no solo da miña nai!

Roda polos nosos eidos!
Anque hai lama no camiño
é túa terra, meu carriño,
é a terra de meus avós!

Non collas pra chan alleo!
Non me leves a Castela
que non quero nada dela
xa que arrenegou de nós!

Vermello, leva coidado
co carriño,
que pode caír tumbado
no goio dun tremesiño!

Canta, meu carriño, canta
a redención esquencida,
o dor da Terra ferida
de traidores e ladróns.
A alma galega dorme,
a santa Ideia está morta

e tes de ir porta por porta
encendendo os corazóns!

Berra por vilas e aldeas,
que hai que vinga-la inxusticia
dos que teñen a Galicia
axugada cun cansil.

E dille ós irmáns que atopes
que nas mans dun home enteiro
o estadullo carreteiro
non lle ten medo ó fusil!

Marelo, tira con xeito
e amodiño,
que hai que andar moi ó dereito
co eixo do meu carriño!

Hoxe corredoira abaixo,
mañán corredoira arriba,
mentras ti dures e eu viva
teremos un camiñar.
E cando ti xa apodrezas
e eu dé o laio derradeiro
que fagan do teu chedeiro
a caixa pra me enterrar!

O de eixo de ameneiro
e os canisos de sanguíño!
Meu amor de carreteiro!
Meu carriño cantareiro!
Meu carriño!

12

Camiño adiante

Camiño adiante, triste sin congoxa,
a frente erguida, o paso ventureiro,
ó lombo un pau e nel cangada a roupa
envolveita nun pano, o pensamento
na chouza en que viveu seus anos mozos,
o amor á terra en que naceu no peito,
unha visión de brétema nos ollos
e unha copra nostálxica nos beizos,
camiño adiante... adiante... sempre adiante!
alónxase da aldea o bo labrego.
Creente ñas virtudes da súa raza,
valente no sufrir, forte, sereo
coa homilde maxestá daqueles reises
relixiosos, pastores e guerreiros,
que adouraban a Dios nas altas cumes
da noite no misterio,
tiñan por pazo unha cativa chouza
e o trono ó pe dun vello castiñeiro;
canso de sementar en terra escrava
de vergoñosos feudos;
agrilloado por ladróns caciques,

amos sin lei e sin honor; famento
do día de xusticia, que alumee
a libertá dos servos,
do día en que o fouciño
mangado no fungueiro,
sin piedá, sin perdón, a lume e sangue,
dende os castros suevos
ás covas en que os lobos se entobaron
baixe en nome de Dios e do Dereito;
buscando redención, camiño adiante,
alónxase da aldea o bo labrego.
Abride paso ó loitador! Da mina
no temoroso e abafante seo,
sudando a fío baixo o sol ardente,
batido pola neve e polo vento
na montana, mollado na lameira,
entre as areas roxas do deserto,
sobre as ágoas do mar, no bosque virxe...
traballará pra redimir seus eidos
crebando sobre as testas dos tiranos
as cadeas que o teñen prisioneiro.

E trunfará na noite que en si leva
as forzas que han de darlle o vencimento:
fe cega no porvir, o nobre e santo
amor á terra en que naceu no peito,
unha visión de brétema nos ollos
e unha copra nostálxica nos beizos!

13 En pé!⁵

A Luís Porteiro

Irmáns! En pé, sereos,
a limpa frente erguida,
envoltos na brancura
da luz que cai de riba,
o corazón aberto
a toda verba amiga,
e nunha man a fouce
e noutra man a oliva,
arredor da bandeira azul e branca,
arredor da bandeira da Galicia,
cantémo-lo dereito
a libre nova vida!

---

⁵ Apareceu primeiro n'*A Nosa Terra* (17, 30/IV/1917) coa indicación "Do libro *Da terra asoballada*, poesías de loita, que sairá a primeiros de maio e que ten de sere un éisito de librería". O poema está dedicado a Luís Porteiro (1889-1918), un dos fundadores das Irmandades da Fala.

Validos de treidores
a noite da Frouseira
á patria escravizaron
uns reises de Castela.
Comestas polo tempo,
xa afloxan as cadeas...
irmáns asoballados
de xentes extranxeiras,
ergámo-la bandeira azul e branca!
E ó pé da enseña da nazón galega
cantémo-lo dereito
a libertar a Terra!

Irmáns no amor á Suevia
de lexendaria historia,
en pé! en pé dispostos
a non morrer sin loita!
O día do Medulio
con sangue quente e roxa
mercámo-lo dereito
a libre, honrada chouza!
Xa está ó vento a bandeira azul e branca!
A oliva nunha man, a fouce noutra,
berremos alto e forte:
“A nosa terra é nosa!”

14 Probiña da tola!

Non teño parentes,
amores nin chouza.
Aldea en aldea,
parroquia en parroquia,
ando polo mundo
arredada e soia!
Xanto cando atopo
cunha almiña boa
que polos seus mortos
bótame de esmola
a cunca do caldo
e o anaco de broa.
Durmo nos camiños,
érgome coa aurora,
lavóme nas fontes
de crara ágoa moma,
e as noites que a lúa
loce briladora,
como nun sospiro
paso as horas mortas
mirando pra ela,

cantándolle copras:
Lúa, branca lúa,
como me namoras!

    Todo o santo día,
con sol ou con choiva,
dun lado pra outro
vou de porta en porta,
e fuxindo ós mozos
chea de vergonza,
e os cans que me ladran,
e os nenos que xogan
tirándome pedras,
chamándome tola,
atruveso veigas,
rubo corredoiras,
e salto valados
cubertos de roxas
espiñas de estripas
e ortigas treidoras
que fírenme a carne
e ráchanme a roupa...
a roupa dos probes
que nunca foi nova!

    Cando camiñando
paso polas hortas
a tempo que a xente
turra da espiocha
ou cava patacas
ou pranta cebolas,
sempre hai un que diga:
–A onde vas Rosa?

I eu que nunca quixen
andar con parolas
nin que naide, naide,
seipa as miñas cousas,
nin de min se burle
nin veña con cholas,
sin faltar á crianza
mándoo faguer moitas:
–Demo de xudío!
A ti que che importa?
Tes gana de leria?
Pois chama por outra!
E, sin máis palique,
vírome de costas;
mais ben me percato,
facéndome a xorda
que queda decindo:
“Probiña da tola!

É de Santa Baia,
do lugar das Rozas
preto dos casares
que din de Revolta.
Quedou pequeniña
en poder da avoa
que ó morrer deixoulle
a casa en mellora.
Conocín os pais;
dúas boas personas
non despreciando
ninguén que me escoita!

A nena criouse
como unha señora,
facendo parexa
co nome de Rosa.
Coa vida que leva,
xa vedes! á forza
ten que estar cativa
e hoxe non fai proba,
pero nos seus tempos...
foivos unha moza!
Acórdome un ano
que pola Pastora,
coa cara cereixa
de fresca e de roiba,
o cabelo en trenzas
do cor das armorias,
cun adrezo de ouro
ó redor da gorxa,
de dengue e mantelo,
mesmo daba gloria!
todo o señorío
facíalle roda!

Nunca ela, coitada,
tan bonita fora!
O conto é que un fillo
bo mozo! da dona
do pazo da Gándara
andúvolle ás voltas,
e fala que fala
a chola e máis chola,

a pedra ablandouse
e ó fin namorouna.

Pero quixo o demo,
–que ese nunca folga,
que a nai se enteirase;
e o rapaz, por boas
ou malas, que o certo
inda non se conta,
da noite á mañán
saieu da parroquia.

As cousas do mundo!
O triste da hestoria
foi que o mozo ó irse
deixouna sin honra,
e entroulle á rapaza
peniña tan fonda
que do paridoiro
máis valera morta!
subéuselle o ramo...
e volveuse tola!”

Eu non sei si falan
de min ou de outra
e ríu cando ousou
contar esas cousas.
Eu non me recordo...
Bah, quen se recorda!
Pero eu non acerto
que ten esa hestoria
que, cando contala
tristeiros escoitan,

namentras eu saio
correndo da horta,
os homes salaian
e as vellas e as mozas,
co mandil nos ollos,
doloridas choran
decindo en voz baixa:
“Probiña da tola!
Que Dios nos aparte
dunha mala hora!”

E non é verdade.
Abofé estou corda!
Si a xente soupera
que vivo na gloria!
Si dos meus segredos
caíran na conta!

Cando a noite cobre
o piñal de sombras,
dúrmome nun leito
de fiúncos e follas,
e a pouco desperto
e vexo unha pomba
que baixa do ceo
voa que revoa,
e vén no meu colo
pousarse, e mimosa,
rúbeseme ó peito,
bícame na boca,
fálame dos anxes,
de Nosa Señora
e da nai querida

que chorando roga
pra que deste mundo
de penas recollan
e leven xunto a ela
a filla que adora.

E todas as noites
vén a branca pomba
e conmigo fala
e conmigo xoga;
até que alumeando
o pinal da aurora,
rube cara ó ceo
voa que revoa!

Por eso me río
cando meiga fóra!
a xente do mundo
que di que está corda
marmura ó toparme:
Probiña da tola!

15

A espada Escalibor

Caerleón, a cibdade das pedras milenarias
ergueitas polos dioses vencidos das pregarías,
a do ferro batido por varudos guerreiros
ás proféticas voces de osiánicos trobeiros,
a cibdade dos nobres, raciaes prestixios,
bicada do misterio, frorecida en prodixios,
onde as místicas forzas dunha espranza e dun sono
apiñando unha raza son asento dun trono,
afundida na sombra salaia latexante
ó arrollo do Uska fervente e resoante,
mentras voa, caíndo, a neve silenzosa
en folerpas miúdas como follas de rosa.

Mediou a noite sagra da festa do Nadal
e o xentío enche a nave da vella catedral.

É o pobo que, levado das iras do Destiño
seguindo o rumbo fúlxico do sol no seu camiño,
tramontando da Europa as fragorosas serras
desde os castros azúes e as verdecentes terras
das fontes do Danubio, inquedado, esitante,
atavesou a canle do bravo mar de Atlante
e arribou ós rochedos que o misterio druída
siñalara por lindes da terra prometida,

da terra en que repousa aafiando as espadas
para as novas, bariles e sangrentas xornadas;
que os gaélicos bardos das arpas armoñosas
xa anunciaron os tempos das loitas fazañosas.

Mediou a noite sagra da festa do Nadal
e fulxe baixo a neve a vella catedral.

Polos longos vidrales e os outos rosetóns,
cos brados pregadores de salmos e oracións
a luz saíndo a feixes, en fíos e lampadas,
aloumiña as imaxes no tímpano labradas,
esténdese nos lenzos das paredes espidas,
doira entallas e follas nas colunas froridas,
fai brincar os reflexos dos forxados de aceiro
nos cornos e nas poutas das gárgolas do aleiro,
encende as verderroibas cristaiñas adoadas
que dos santos de pedra esmaltan as coroas,
en regos lumiosos as cornisas percorre
e alongando as raiolas rube á outura da torre.

Toda luz de miragro e pregante rumor,
cuberta de folerpas, a casa de El Señor
ergueita no albo circo da longa escalinata
semella un cáliz de ouro baixo un cendal de prata.
Estalan con barbordo de trunfadores hinos
no esguío campanario os atronantes sinos,
e os tanguidos de gloria van decindo no vento
a nova redentora do santo nacimiento.

A bradar sai do tempro a grea relixiosa
e, súpeto, detense pasmada e silenzosa.
Namentras as campanas voltexan na outa torre,
a xente, inqueda, sinte que polo adro corre

un resprandor vermello de encantamento sagro
e escoita a voz que zoa nas horas de miragro.

Nun nimbo luminoso surge o bardo adiviño,
envolveito en brancuras recedentes de liño,
ollos gazos, profundos, longa barba frorida,
cingue a fronte coas hedras da coroa druída
e na man, que reloce como un lirio bendito,
ten a fouce de ouro do litúrxico rito;
a fouce segadora da mandrágora, ó raio
de feitizo e de agoiro dos luares de Maio.

É Merlín o profeta, o celta armoricán
dos silfos e das lumias ollado por irmán,
sabidor dos encantos e os máxicos conxuros,
das virtudes das herbas e dos fados escuros,
que nos craros dos bosques e os baixíos costeiros
deprende o diviño linguaxe dos luceiros;
o bardo das edades, o da segreda cencia
que a terra fixo súa, impóndolle obediencia
ás ágoas da riada, ós rochedos do cume,
ás nubes da tromenta, á ardentía do lume.

Impoñente, amostrando nativa maxestade,
na mirada un sereo craror de eternidade,
ten ós pés, –cruz de ouro, folla núa afiada–,
sobre o manto da neve unha fúlxida espada.
Aceiro puro e virxe das entrañas da terra,
cos lumes sideraes das estrelas en guerra
nas fragas treboantes dos lóstregos forxado,
que no dolmen batido e no Xordán temprado,
foille dado a unha raza de homes sans e valentes,
cabeceira de pobos, guiadora de xentes,

para impor unha crenza, sinalando o camiño
que por riba dos tempos leva ó trunfo diviño.

Ergueito como o pino que as outas nubes fende,
os brazos sarmentosos o bardo ós ceos tende,
e escóitase na noite solene resoar
a súa voz bruante, sonora como o mar:

Baixo a dozura do ceo
da nobre Galicia irmán,
onde pola nosa gloria
inda doirando o fogar
vive aceso o lume sagro
dos craros días do clan,
hai unha illa encantada
de rochedos de coral,
esmeralda verdegaia
ó resprandor do luar,
bicada de manseliñas
ágoas de limpo cristal
nas que as sirenas ensaian
seu namorante cantar
mentras os pinos lanzales
escoitan voces leviáns
que chegan esmorecidas
do misterio de alén mar.

Amada dos vellos dioses,
mortos e esquecidos xa,
que Sálvora lle chamaron
afeitos nela a topar
repouso doce e tranquíu
de celestiaes afáns,
inda está tendida a escada

que baixa do ceo ó chan
envolveita e recuberta
de bretemoso cendal
feito de rendas garnidas
por diviños teceláns.

Nunha furna que galgantes
zarran as ondas do mar,
apreixada nas firentes
poutas dun aguia reial,
gardada por un dragón
de alento que é solimán,
brilaba a fúlxida espada
Escalibor, o trunfal
aceiro da heroica idade
cantada por Osián,
que ten de ser sobre a Terra
ergueita en céltigas mans,
símbolo, florón e escudo
da Cruz, do Amor e da Paz.

De beixos de Taliensín
honra da raza de Celt,
que na devesa dos bardos
por seu herdeiro me unxeu,
fóronme ditas as verbas
de encantamento e poder
con que a inorada ribeira
de areas de ouro alcancei.

Aberta a furna segreda,
á hora do estrelecer
na arpa das nove cordas
a liberdade preguei

do pobo por Dios chamado
o seu lábaro a soster.
Ardendo en chamas vermellas
o dragón morto caie.
E o aguia, de azas abertas
ras do escumoso ferver
das verdes ágoas, voando
foise perdendo no alén.

Como raiola da lúa,
cravado en terra, a tremer,
ficou o máxico aceiro
que está tendido ós meus pés.
Baleiro o céltigo trono,
o Ceo disposto ten
que, seia nobre ou pecheiro
o que a espada poida erguer,
en trunfo e gloria da raza
cinga a coroa de Rei.

Cando o bardo profeta recadou en silencio
foi aberto o xuício e a proba dou comenzo.
Con esforzo xigante, pola cruz aferrada,
un a un os máis fortes erguer queren a espada,
mais vencidos, maltreitos, decaídos na arela
todos renden o peito sin que alcancen movela.

Alí foron crebados esforzo e poderío
das ponlas máis louzanas do vello señorío:
Cumas, a lanza forte de encastelado asento
na Armórica mariña do ceo neboento;
Caruth, rubí queimante da caste de Fingal,
temido por ousado, querido por leial,
que as frechas voadoras detén o seu camiño

e nos cumes asalta ó aguia no seu niño;
 o nobre Bedivere, o cabaleiro fiel,
 forteza de carballo e dozura de mel;
 Brásidas valeroso, a quen Brigo dou vida
 na Galicia paterna, de sona escrarecida,
 loitador a coitelo, sin escudos nin mallas,
 brazo a brazo, cos osos nos pinales de Xallas.
 Alí foron, da forza do miragro, rendidos,
 de Erín a Caledonia os mozos máis ardidos.
 Incensado, antre os coros, o palio arcebispal
 adianta pola nave da santa catedral,
 e cuberto de rendas e de báculo alzado,
 sobre o peito tremente Xesús crucificado,
 nos beizos dooridos fervorosa pregaria,
 o prelado benzoa a espada lexendaria
 e á beira dela, orante, agarda ó trunfador
 que a erga en ben da raza e en honra de El Señor.

De novo, os cabaleiros máis bariles e bravos,
 os máis rudos vilegos e os máis rexos escravos,
 apreixan con firmeza o máxico mandobre:
 no circo sobre a neve tendido fica inmobre,
 mentras, vendo afundirse os seus sonos de gloria
 e a dos tempos antigos fazañosa memoria,
 o xentío, febreuto, nun cramor relixioso
 prega ós ceos o brazo dun heroi miragroso.

Lanzal gallo frorido no tronco da realeza
 ó par escrarecido no berce e na forteza,
 o orfo do rei Uther, o príncipe varudo
 chamado a ser do reino a coluna e o escudo
 que o albor da máis leda garrida mocidade
 é espello ledizoso de honor e lealdade,
 adiántase, e ós ventos o airón enloitado,

o xubón en sinxela fina malla trezado,
as esporas calzadas, encendido no peito
o ardor que pon o ceo no unxido e no escolleito,
sin divisa guerreira nin reforzo de guante
chega ó circo do sagro craror escintilante,
apreixa o puño de ouro aceso en resprandores,
o pensamento en xuro da fe dos seus maiores,
e alzando á outura a nobre luminosa mirada
ó pobo axoellado amostra a rexa espada
que, ergueita docemente, brandea na súa man
como pruma abalada dun ventiño levián.
Seguro da diviña e trunfadora axuda
con brados de ledicia e xentío saúda
ó forte mozo esgrevio en quen presente o Rei
que imporá ó mundo enteiro o lábaro e a lei;
que teñen os da caste baril de Pendragón
azas fortes de aguia e poutas de león.

A neve, recollendo seus cendales de noiva
deixou ver das estrelas a fúlxida luz roiba,
batidos os badales de anxélicos sineiros
verteron na cibdade soídos milagreiros
e en honor e louvanza da mística vitoria
resoou ceo adiante un cántico de gloria.

O príncipe trunfante na catedral é entrado
e das céltigas xentes novo Rei coroado,
no entanto que deixando un raio ardente e louro
na escuridade, aberto pola fouce de ouro,
o profeta que a verba de Taliensín unxeu
e a espada defensora da Raza conquireu
o bardo de ollos gazos e da barba frorida
desparece en silencio na noite estrelecida.

Rei Artur de ollos pechos nun ensoño diviño
pide forzas ó ceo para dar co camiño
e nestora solene de visión sagra e fonda,
descorridos os velos, veu a Táboa Redonda,
a lexión trunfadora, a bélica irmandade
que ten de ser nos séculos blasón da cristiandade.

Cando a espada cinguida e na frente a coroa,
cubizando sosego, o estrado abandoa
e na porta dos reises entre os nobres parece,
linda dona ó seu paso unha rosa lle ofrece.
Polo doce presente un instante detido
sinte o neno e sinxelo corazón malferido
que o Amor, da doncela no brial en axexo,
enchantoulle na entraña o seu dardo máis rexo.

Lirio de ouro frido no varal miragroso
do nobre Cournuailles antigo e prestixioso,
máis belida que as rosas de Sarón ten a cara
a princesa louriña, a xentil Guanhumara.
Máis belida que as rosas de Sarón a princesa
leva a alma en rencores criminaes acesa!

Non darán fror tres veces as campías de Tura
sin que o trono se vexa anegado en tristura;
que a vegada de loito e dolor se aveciña
en que o Rei ten de alzala por señora e raíña,
e, cinguida a coroa por soberbia arelada,
a pureza do leito ten de ser enlixada
da treición de Medraldo, a serpe pezoñenta
que no furo sombrizo do seu peito adormenta.

Ó vir o día esperta do seu sono a cibdade
doirada por festeira, ridora craridade.

É unha verde esmeralda o mar raso e tranquíu,
e vereda de prata son as ágoas do río.

As nubes no hourizonte finxen rendas de seda,
e ten soes das arpas o rumor da arboreda.

Dende as fontes do Uska, a voar, a voar,
pola comba do ceo, sobre o espello do mar,
vese a aguia imperante que na illa encantada
por mandado segredo tivo a máxica espada,
e no ar recendente da mañán lumiosa
vai rubindo, rubindo, feita cruz, maxestosa,
polo azul diamantino e das nubes encol,
a fundirse nos ouros entendidos do sol!

16

A rosa de cen follas

I

Amor, eterna inqueda,
pon nos meus beizos doídos
o cáliz da Saudade!

Dáme a diviña tristeza
da nave que vai sin rumbo
sobre do mar da incerteza!

Dáme o segredo choído
de ser roseira sin rosas
e cantiga sin soído!

Dáme o doce desespero
de non saber si me quere
morréndome do que a quero!

Dáme a sagra vaguedade
de ir tecendo a miña vida
con soños de eternidade!

II

Para ler estes versos
que fixen para ti
abre o teu corazón
co pensamento en min...
dáme a túa manciña...
pecha os ollos... así!

III

Naceume unha fror no peito
no furo sombrizo e estreito
crece que dá groria a ver.

É vermella. Foi tinguida
polo sangue da ferida
que rachou para nacer!

IV

Era un piniño novo que nacera
á beira do camiño.
A roda cantareira
dun carro campesío
tumbouno dun tropezo
e deixouno abatido.

A túa man compasiva
endereitou o pino
e cubreulle as raíces
e escorouno, tremente de agarimo.

(Era unha bocanoite das que fumos
ouír cantar na fonte o reiseñor...

Ou, que pino lanzal
era entón noso amor!)

O piniño está forte.
Creceu que mete medo!
Até funga un pouquiño
si o abanea o vento!

Contáronmo os paxaros,
veciños do rueiro,
que pasa horas e horas
bendecendo a túa man e o teu relembro.

(Que roda traicioneira lle dou volta
a aquel pino lanzal do noso amor?
Ai! Si souperas...! Inda canta e chora
no loureiro da fronte o reiseñor...!)

17 O fillo de Celt⁶

A tribu ía en precuro
dunha lonxana terra que soñara,
na que no había sombra nin escuro,
onde era a luz eternamente crara,
limpa, maina e serea.

Tódolos días, ós primeiros raios
da soave amañecida,
deixaba as tendas a vagante grea,
e nunha coita lírica, tecida
de espranzas e salaios,
pregaba saudosa,
acesa do seu soño no ardimento,
polo encontro da terra lumiosa
onde atopar cuberta cariciosa,
repouso mol e solermiño asento.

---

⁶ Publicado, primeiro, co título “Colón” e dedicado “A D. Ramón Peinador Vela, con fonda devoción”, en *La Temporada en Mondariz* (10, 17/VII/1924). Posteriormente, tamén en *Galicia* (24/VIII/1924).

Do gran Celt ó comando,
os guerreiros do clan á descuberta
e ó seu acougo os vellos, os meniños,
as mulleres e o gando,
seguindo ó sol na súa ruta certa,
rompendo touzas virxes, sin camiños,
as almas encendidas,
nos beizos as cancións dos adiviños
e dos bardos druídas,
a tribu ía adiantando quedamente
até que a luz morría no ocidente.

Sempre na nova, incerta lonxanía,
o roxo sol e a terra que arelaba!
Mais, viva e nova a espranza cada día
a tribu camiñaba... camiñaba...!

Xornada tras xornada,
unha morna mañán de primaveira
ollou a tribu pola vez primeira
–pasmada, latexante,
ateigados os peitos de ledicia–
a terra ben amada
que, séculos adiante,
foi chamada Galicia.

E Celt, o grande Celt, señor e dono
do pobo viaxeiro e pelegrino,
vello de idade e canso do traballo,
fai erguer o seu trono
á sombra espesa dun lanzal carballo.

Quere tronzar da Raza o duro sino;
e nun brado doente,
á celénica xente
que axoellada ó seu redor abala,
contra o ceo e os dioses revoltado,
impóndose ó Destiño, ergueito fala:
“Nunca o berce do sol será alcanzado!
A Lúa ten de darvos seu feitizo
nostálxico e enmeigado,
e será vosa a brétema que encerra
no seu seo sombrizo
a Saudade! Esta é a vosa Terra!”

Tremente, Celt baixou do seu asento
e espindo a antiga, milagreira espada
no circo astral dun dolmen de conxuro
polas mans dun lonxano avó forxada,
con brazo forte e duro,
até a cruz do batido empuñamento
afundeuna no chan.

Ergueuse un vento
que abateu os chouzales con estrondo,
e a terra esburacada
no seu máis irto fondo
foi fendida e ó longo soparada.

Polo furo, xurdeu o mar bruante
lanzando ó ceo inxente e inmenso caño
tromentoso, arrabiado, asoballante,
que bradando caíeu no aberto laño.

A terra virxe, por demais belida,
da celénica tribu inda iñorada,

de albas escumas arredor cinguida,
nas ágoas a ferver ficou vagante,
e cara ó sol que morre encamiñada,
paseniño alonxouse mar adiante.

Os séculos levaron a memoria
do feito miragroso.

A Humanidade
–sangre, lama, dolor, escuridade–
vivía ben: vivía sin Historia.

Neto dos netos do gran Celt, un día,
do Lerz, o sagro río, na ribeira,
axexa do outo mar a lonxanía,
coa alma nun ensoño viaxeira,
garrido mozo de mirar sereo
que na inquedade dun estrano arrobo,
ve locir as estrelas doutro ceo
e soña cos irmáns dun mundo novo.

A tarde esmorecía.

Rizaba maino vento
o craro espello da azuada ría
acesa dunha luz de encantamento.

Da Punta dos Burases á Barreira
do Borrón, dos peiraos,
nas praias e areales da Moureira
seguro atraque de emproadas naos,
a linda Helenes, a xentil cibdade
dos da Hélade e o Lacio benquerida,
nova irmán na beleza e maxestade
das que mirou erguer o sagro Pindo,
da frebe do traballo estremecida,

e ridente, locindo
seus mariños tesouros,
semella, rebulindo,
un fungador enxame de abesouros.

Os vaixeles esguíos e as pinazas
gañan o porto coas abertas azas
das longas brancas velas. En bolina
chega o fuste de Pedro de Tavares,
o da quilla lixeira,
axexador dos tromentosos mares;
e das postas da Adina,
de Raxó, Cantoarena e Samieira,
veñen tras del as dornas pescadoras
fendendo o mar coas afiadas proas,
a sardiña bulindo na cadeira.

Fuxeu voando a luz de monte en monte,
apagáronse os cores do celaxe
e cabalgou a noite no hourizonte.

De volta dun viaxe,
polos mares da Irlanda,
–dezaioito remeiros cada banda,
tódolos trinta e seis do seu linaxe–
bota os rizóns ó pé da antiga ponte
antre a bulla de xente cramorosa,
o veleiro navío que comanda
Domingo Fonterosa.

Atracadas no porto están as naos
de Pedro de Boán, de Xan de Soto,
de Amaro de Amarante o de Montaos,

o arriscado piloto
que veu de cabo a cabo a vella Europa;
e o pendón mariñeiro
ergueito sobre a popa
os remos ó compás dun doce canto,
gaña porto o trincado derradeiro:
é Xan de Neto, o mestre atalieiro,
o vigairo máis fiel do “Corpo Santo”.

Ó craror do luar
a cibdade sosega.
E alá, medio da ría silenzosa,
encendeuse a brilar
a farola de proa de “A Gallega”;
a caravela sagra e misteriosa
que un día verá terra alén do mar!

O mozo que axexaba
os camiños do mar na lonxanía,
axoellado de dolor choraba
fonda e segreda coita,
cando, da noite á donda craridade,
trasposto ó ceo, escoita
a voz da Saudade:

“Ti eres, Ti, o unxido e o escolleito!
O Mar das Trebas, longo e tromENTOSO,
aberto e ceibe está: gRORIOSO feito
ten de ser o teu soño miragroso!
O que Celt desatou contra o Destiño,
poñendo por valado o fondo mar,
seguindo sempre ó sol no seu camiño,
Colón, fillo de Celt, teno de atar!”

18

Inmolat Deo Patri

Rende en ofrenda ó Todopoderoso
o fiel, sinxelo, puro e piadoso
o froito de máis celmes, escolleito
no recóndito eixido do seu peito.

Moitos aforran con fervor diñeiros
pra mantenza de probes mendicantes;
eu consagro a El Señor iambos lixeiros
e troqueos rolantes,
xa que sin dona do ceo e bens do mundo
ni a Dios teño que dar ni ó xemebundo.
Dios, endebén, o meu versar estima
e escoita con bondade a endebre rima.

O dono do casal empoleirado
arrecada un tesouro
de trebellos, eiquí e alí espallado:
relumbra, cirio aceso, a copa de ouro,
mais non falla o metálico cacharro
nin a ola de barro.

Bandexas hai de prata e de bo peso
e ricas pezas de almasí labradas,
sin que marren por eso
as en carballo e ulmeiro foradadas.

Calquer cunca é de aprecio si se axusta
ó servizo do amo da vaseira,
que ó par enchen a casa as de gran custa
que as entalladas en levián madeira.

No paterno fogar, carón da entrada,
a min, como escudela esportillada,
dáme Cristo un emprego velaíño
e consinte me acolla a un corrunchiño.

Do Salvador no pazo
cátame ola de barro na borralla;
mais acariño o fervoroso azo
de servilo, siquer unha migalla.

Leve onde leve a senda escurecida,
soio cobizo a sorte
de cantar até a morte
a Cristo, rexidor da nosa vida!

19 O craustro

As herbas arrecenden, o sol alabarea,
as abelliñas fungan, ferve e canta a colmea.
Mestres de ourivería baten acompasados
o ouro, a prata, o bronce; con lindos repuxados
de labra repulida trazan finas arquetas,
relicarios cubertos de brincos e rosetas,
ostentorios garnidos de lucia pedraría,
coroas da groriosa Virxe Santa María,
lampadarios votivos, follosos candieiros
e panzudos, voante, ledos botafumeiros.
Na man mañosa os grafios, sinseles e esmeriles,
pinzan doirados cobres e brunidos marfiles,
que esmaltan os prezados, benditos relicarios
e os broches e cubertas dos evanxeliarios.

Ó par, os brosladores, ó tantán dos teares,
estofan brocateles e panos dos altares,
recobren os damascos de rendas primorosas
nos que trunfan as cruces, as estrelas e as rosas;
sóbor sedas e sirgos tecen ouros e pratas,
cenefas de violas e franxas escarlatas,
e nas capas pluviales, tunicelas e mantos
recaman os máis leznes azúes e amarantos.

Carpinteiros de trenchas e serras rinchadoras
envoltos en ulentes virutas voadoras,
desvastan bidueiros, noceiras e carballos
que han ser vigas e trabes, estadelas e tallos.
Mentras voltando fungan as rodas dos torneiros,
mestres entalladores, pacientes, silandeiros,
coas gubias riscadoras e os mordentes buriles
repulen fascistoles, analoxios e atriles
e en buxos e castaños, gala e fror das madeiras,
trazan cornisamentos e corales cadeiras.
Rubindo pola escada da sagra Teoloxía
o taller é unha fonte de celeste harmonía:
ánxeles portadores de gloriosas diademas
cantan doces estrofas de diviños poemas,
místicas azucenas recenden santidade,
voa de azas abertas a pomba da Trindade,
palmas, frechas e rodas din lendas de martirios,
as vírxenes perviven nos simbólicos lirios
e os fustes das colunas amostan entrenzadas
eucarísticas uvas con espigas doiradas.

Martelos tanxedores bouran na ferrería
e cantan as bigornias e o cortafríos chía;
bocanadas do fuelle avivecen a frágoa
e o ferro ó roxo vivo, temperado na ágoa,
calza legóns e sachas e grades e machados
e barrotes de verxas e rexas dos arados.

No entanto, no scriptorium, do trafego arredados,
escribas silandeiros na táboa debruzados,
mergullados no enlevo dun litúrxico rito,
ó craror das fiestras abertas ó infinito,
van fixando nas follas de alisada vitela

con cálamos e puntos e prumas de canela
os davídicos salmos, os épodos de Horacio,
as Corónicas fuscas do tromentoso Idacio,
os hinos de Prudencia, odas de Anacreonte
de ledicia e dozura inesgotable fonte,
Terencio con Tibulo e o cantor de Farsalia,
preceutos frolecidos nos ermos de Tesalia,
os libros dos tres santos de inmorredoira sona
Xerónimo, Isidoro e Agustíño de Hipona,
o amado dos monxes mantuano Virxilio,
a régoa primixenia de inxente San Basilio
que levou os ascetas das lauras ó mosterio
e as cartas atronantes do rudo San Valerio.
Alí, o copista homilde de áureos antifonarios,
abrindo para a Hestoria tumbos e cartularios,
salvando do naufraxio a prezada semente
da cultura do Lacio, da Hélade e de Oriente
e esparxindo no mundo a divina Verdade,
as almas encamiña rumbo da Eternidade;
el sabe que si guía ó cálamos amor sagro
miniar un santo libro é semear un agro
estendendo o prantío dun arbore sempre verde
de froito que non cae nin se mirra nin perde,
e ve no seu traballo, cando as outuras fita,
que cada imaxe en trazo e cada verba escrita
é unha pasada firme na roita ó pazo eterno
e un pau ó fogoneiro das caldeiras do inferno.

Sandalias enlamadas, vencidos da canseira,
as barbas en revolta, cubertos de poeira,
ollos alumeados nunha visión trunfante,
revirado o chapeo, a bolsa mendicante
pendurada á cintura con coirenta baraza,

esguichados das silvas, en bambeo a cabaza
 no bordón, remendados capisaio e escravina,
 chega, ó cramor do Ultraia, a grea pelegrina
 que vén das terras lusas, de mais alén da Galia,
 das británicas illas, da Armórica, da Italia,
 dos árdigos desertos, dos páramos en treba
 dende as fontes do Nilo ás orelas do Neva.
 Como unha penitente probe, escura, sinxela,
 fai escada no craustro a groriosa Sabela,
 a doce Raíña Santa, a das mans caridosas
 que a esmola das fogazas fixo trocar en rosas,
 e pasan homildosos ante a grea do pobo
 Domingo o do Rosario e Francisco o do Lobo.
 Cramorosas, doídas, devotas multitudumes
 de almas atromentadas, por fervescentes lumes,
 coitelos do pecado e visións do outro mundo
 en degaros de ceo e medos do profundo:
 Guiadas das estrelas, en roteiro a Sant Iago,
 contan que non acaban de xornadas de estrago,
 de roubos e homicidios, de algaras e de estrondos
 cos mouros na fronteira e nos pasales fondos,
 as novas recolleitas, ó longo das calzadas,
 dos que viron a Roma e foron nas Cruzadas,
 as lendas de miragros e fazañosos feitos
 que escoitaron con bágoas e trementes os peitos
 nos mosteiros froridos en vida relixiosa
 de Cluny, de Limoxes, de Moissac, de Tolosa,
 e no maino repouso e acolledor abrigo
 de Leyre, de Cardeña, do Cebreiro e do Orbigo.

Famentos, en cobiza de leitos e xantares
 entran, roupa en farrapos, chocarreiros xograres
 de cítola albarana e falas maldicentes

que a ir e vir sin rumbo rodan impenitentes,
en xoldra decotío, dende un pobo a outro pobo
con pelexas de ovella e dentamia de lobo;
e, de máis outo rango, traspasan a soleira
co desgaire ridente da vida aventureira,
mestres no decir gaio, segreles cabaleiros
fror de cortesanía, e garridos trobeiros
que entoan ledizosas lelías e tenzoes
do rabel e a zanfona ós harmoñosos soes
e arrouban o sentido trobando a grande grita
miragros de Berceo, canzoes do de Hita,
e saben dos romances de alteirosa arrogancia
dos rexo carolinxios Doce Pares de Francia,
o da linda Infantina pasionaria de amores,
Doña Alda mergullada en choros e cramores,
a Condessa de Alarcos pedindo prazo ó ceo,
Brancafror, Conde Claros, Moriana e Froriseo,
os do heroico Rodrigo de Vivar, o bon Cide
tan nobre no crebanto como ardido na lide,
e os que alentan da Lenda Doirada no xoieiro
e os que inzan as follas do pátreo Romanceiro.

Ó solpor, na hora santa en que ó tanxer dos sinos
o ceo abrindo as portas deixa escoitar os hinos
dos anxélicos coros, e a triste Humanidade
sinte a alma bicada da diviña Saudade,
de paseniño, a tombos, os carros cantareiros
baixando corredeiras e rubindo vieiros,
dos agros, das searas e dos veciños castros
chegan, acogulados canizos e canastros,
coas molladas louridas do centeo e do trigo,
a mélica castaña e o acelmoso figo,
pois, cando o viridarium coidadoso aparella

e dá vida ó inxerto e ás entenas da abella,
o monxe é un namorado da terra criadora,
seu blasón un diviño mandato: *Ora et labora*.

Vén a noite. Do río rube un vento ventíño
de leviáns aletexos e quentores de niños;
rumoroso de soes, trai o ventíño vento
o fungar do rodicio no muíño farturento
que dá voltas e voltas en contino derrame
de fariñas albeiras, trunfadoras da fame;
e nas somas do eirado a columna de fume,
alastrando as muxicas faiscentes do lume
que saen da boca ardente e roxiza do forno,
dinos do pan bendito, doirado, mol e morno;
do pan, folgo do probe que pasa de camiño,
e da man tembrorosa do coitado velliño
que o bica ó recollelo e tatexante reza:
“San Benito llo pague! El Señor llo agradeza!”

Cando cansa e rendida, tras longa cabalgada,
na reial abadía rinde a corte xornada,
resoan baixo os arcos os craríns de alteirosos señores,
capitáns de mandobre e ergueito airón no casco,
doncelas da raíña –brial de ouro e damasco–,
meninas das infantas –nos beizos caraveles–,
namoradizos, ledos e garridos donceles
baixo a ollada de graves donas de mato e toca
–longo rosario ó peito, fiadoras de roca–;
merinos de outa vara, bufóns cascabeleiros,
togados do Consello, finchados ballesteiros,
escravos con alxuba, escudeiros de espora,
falconeiros de pucho, guantelete e alcandora,
farautes fachendosos de brosladas dalmáticas,

abades confesores de miradas doumáticas
e bispos de fervente santidad guerreira
que levan capa ó coro e pendón á fronteira.

Máis, as mans que souperon agasallar os reises,
teñen Señor máis outo, conecen outras leises,
e dunha Santa Régoa, ós diviños mandados
outros son seus amores, outros son seus coidados.

Na casa impera Cristo e hai nela unha morada
de soleira sin lindes e porta franqueada:
alí encontra consolo e quentura de niño
o que vive en anguria e o que perdeu camiño!
Alí atopa mantenza e temperado leito
o leixado da fame, o ferido e maltreito,
o que recoita a frebe, o miserento eivado,
o gafo en laceiría e o neno abandonado!

20

O río e as nereidas

Os regueiros do Meda e do Albela
 e os rianchos que descen do Oribio
 ó xuntarse nas agras de Lózara
 trezaron o río;
 este río rideiro de Samos
 que nas laxes rompendo camiño
 a bulir e furar mato adiante
 de touza en lameiro, choutando, a rebrincos,
 apañando pingotas de orballo,
 zugando nas néboas, bebendo chuviscos,
 inza o peito e estirándose, a pulos,
 vai pasando de neno a mociño.

Escoltado das lanzas floraes
 de ameneiros, sabugos e vídalos,
 xogando cos seixos, pulindo pelouros,
 con folgedos saltóns de cabirto,
 antre o ledó revoos dos paxaros
 que coas azas rasantes, a guinchos,
 dos espellos das craras fochancas
     escachan os vidrios,
 soerguendo colares e adoas
 de ouriverdes e albeiros rebrilos,

cando chega do val á campía
traspasado de sol e soídos,
arumado de fiunchos e malvas
vai descendo, a sorrir, paseniño,
escomenza a trobar nas pontellas
o rondel do primeiro amorío
e ás mociñas que levan o gando
a beber nos relanzos sombrizos
xa lles runfla chiscándolle os ollos
e lles lava e lles bica os peíños.

Nos vidros de rocha das furnas segredas
teitadas de laxes no fondo do leito,
os gnomos ourives de roxos capuchos,
de barba en revolta, bigornia e martelo,
talladores de anelos de embruxo
ó ruar de lunáticos silfos e máxicos elfos,
como xoias labraron os pazos
onde pousan, soñando outros tempos,
as nereidas que Hesiodo cantara,
gala un día dos mares helenos,
envexadas das deusas ciумosas,
amadas de Xove, bicadas de Eros:
Evagora, a das rendas sotiles
roubadas ós liños azúes do ceo;
Pasitea, a de escamas de nacre
e dos longos, frotantes cabelos;
e doce Melite da cauda de ouro,
timoneira de rumbos incertos,
e Agané, a das pérolas nidias,
faiscantes de luz de luceiros.
Son as roibas, mariñas nereidas

feridas das proas calzadas de ferro
 das trirremes da lida de Actium
 que fuxindo do Samos do Exeo
 polo furo de Calpe saíron
 en cubiza do Samos gallego.

Nas noites de lúa
 en que o val vive en morno sosego
 e o río adormido sonea arrolado
 por leviáns cantarolas do vento,
 as nereidas, nevadas de lirios,
 servidas de longo, locido cortexo
 de tritóns de buxina e tridente
 e ondinas con tirsos, coroas e espellos,
 –tal meninas e paxes da corte
 en brillante desfile algareiro–,
 envolveitas en rendas de escumas,
 ras das ágoas rebulen, descendo
 ó relanzo, cinguido de pontes
 e sombrizo e folloso arboredo
 que bica as paredes na soma enxergadas
 do inxente mosteiro.

Ó través das lumeiras muraes
 e a lanterna da eirexa, a bufadas
 ruben voces coraes, solenes,
 meloniosas, unxidas de gracia
 da litúrxica, grave salmodia,
 da cantiga-oración gregoriana,
 vagorosa, doída, pregante,
 que nos ares calados se espalla
 como o con rolator do cadoiro
 e o fondo e queixoso bradar da resaca.

Da fondura do mato sombrizo
sai un agre ecoar de risadas,
un balbordo de rípidos urros
de ruxentes ferinos en brama,
mais, uns anxes, surdindo de leve,
escorrentan, brandindo caxatas,
ós trasnos bulreiros e ós faunos peludos
de cascos fendidos e cornos de cabra
que con ollo axexante e recoito
nos furados cañotos se agachan;
e varean ó vello Sileno que fuxe
coxitrancos, caíndolle a baba.

Das deusas mariñas ó río acolleitas
a carne belida de rosa rosada,
raiolante de luces do Olimpo,
aboia e recende no raso das ágoas.
A tal intre, soérguense en pasmo
dun inoto sentir alumadas:
polos soes solenes detidas
como baixo un conxuro de fadas,
prisioneiras do prácido encanto
do ritmo voante e as fondas pregarias,
sin alento, traspostas, escoitan
con fervor de novicias na craustra;
e a risada xentílica, ardente,
nun degaro celeste abafada,
sentiron no peito
a cristiana dozura das bágoas!

Gonzalo López Abente

1

A furna

Mar bravo, terra bravía,
forte un, e outra máis forte;
falades coa valentía
dos que rin diante da morte.
Se un se revolve antre escuma
e nos penedos embiste,
a outra erguida na bruma
tranquila os pulos resiste.
Calquera ao vervos coidara
que sodes dous enemigos
que rifades cara a cara,
a morte e mais sin testigos.
Pro, eu, que antre vós nacín,
malia dos vosos enfados,
de cote xuntos nos vin
igoal que dous namorados;
e moitas veces, pro moitas,
ouvín nos vosos rumores
en ves do fragor das loitas,
brandas cantigas de amores.
Grandes, barudos, xigantes,
xoguetes da pasión fera,

sodes os firmes amantes
que enchedes a azul esfera.
Mar bravo, terra bravía,
forte un, e outra máis forte;
falades coa valentía
dos que rin diante da morte.
Amador que chega e fala
parolas doces a eito,
e amada que escoita e cala,
e ao amor ábrelle o peito.
O mar, galán namorado,
cantando chega astra a orela,
e nos pés do ben amado
deixa unha ofrenda sinxela;
soberba, altiva, a montana
sinte daquel bico o ardore
e unha furna abre na entrana
nun terremoto de amore.
Ouh, furnas da miña terra
que abren os bicos do mar,
decote o misterio berra
no voso seo un cantar!
Mar bravo, terra bravía,
forte un, e outra máis forte;
falades coa valentía
dos que rin diante da morte.

2

Muxía

Brandamente deitada no medio da ribeira
e ollando cara o ceo, acouga silenciosa
a branca e melancónica e doce compañeira
dos outos penedás da brava costa nosa.

Tecelana de ensoños, fabrica na almohada
as randas milenarias dos albos areales
que treman milagreiros, na mañán encalmada,
nos reflexos azús dos mariños cristales.

E nos días de inverno, cando a fera tormenta
desatada en furones enrabexada alenta,
envolta no mantelo de vaporosa bruma

satisfeita sorríe e soña adormecida
no leito mol e morno que a i-auga remexida
ofrécelle con tombos e folerpas de escuma.

3

O meu mar

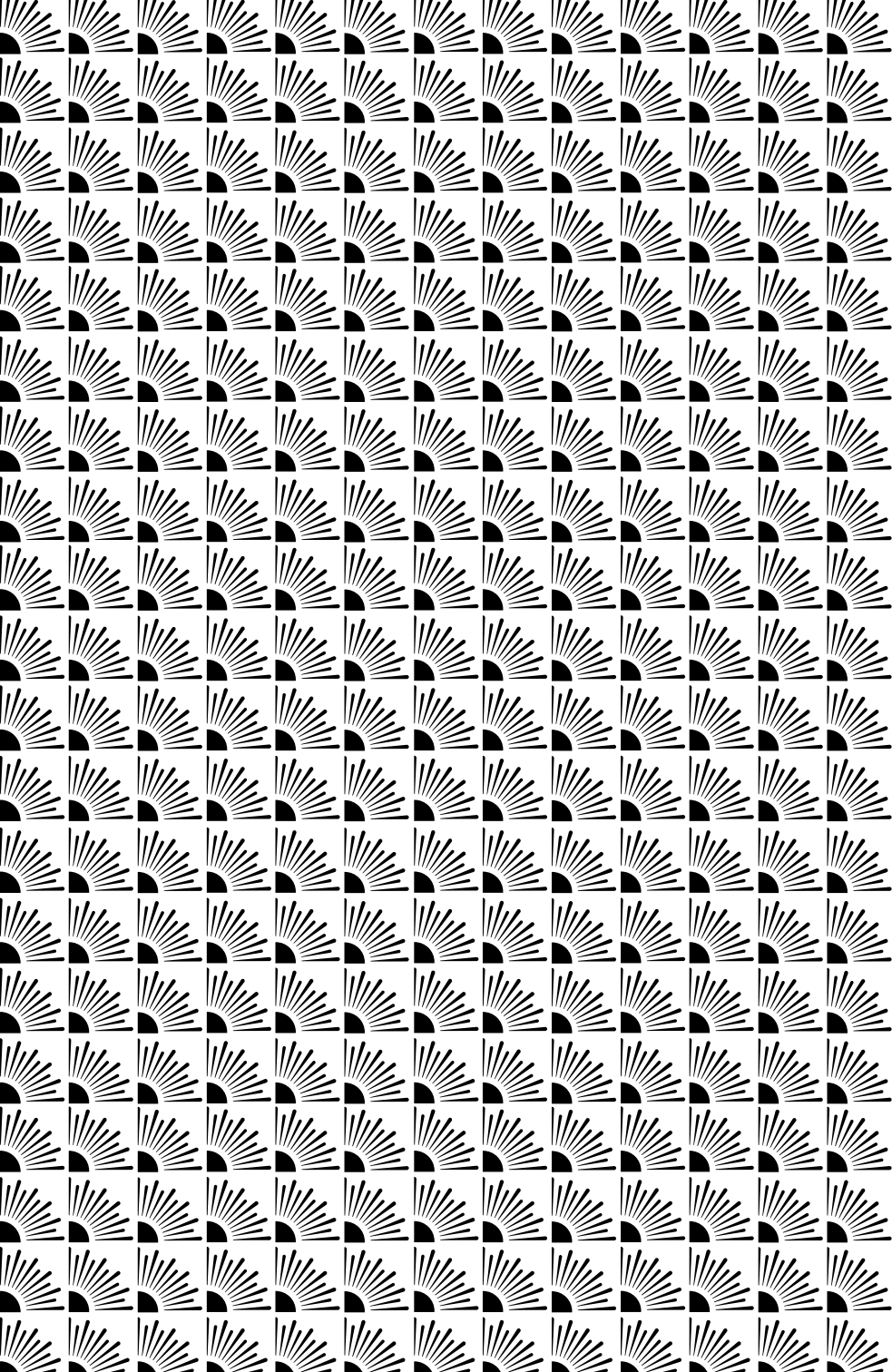
Unha nube de chumbo a tapar todo o ceu;
borraxeira e orballo que revoan no ar;
os inxentes penedos, xa tristes de seu,
espallando queixumes con dorido fungar;
os montes envolveitos na brétema sutil;
e as bocas desdentadas das furnas no cantil.

Escumas, ardentías,
atruxante balbor,
e, cal apocalípticas porfías
de cíclopes, vestiglos e xigantes
das vellas e varís mitoloxías,
os ecos trepidantes
do líquido elemento bruador.

O mar!
O meu mar!
O mar que eu vexo,
nestes días de inverno,
gris, abalante,
inquedo, forte e rexo,
a cólera a roubar do fondo do averno

e a bater nas orelas, escumante
de rabia e de furore, nun épico loitar!

Este mar que derruba coas paredes das hortas,
desfaise contra os cons e sobe polos cabos;
que corre polas rúas ribeiranas e tortas
antre as casas homildes dos mariñeiros bravos.
Este mar belicoso que a costa brava asedia,
que as ondas esnaquiza nunha branca fervenza
e en escumas de prata no cantil as destrenza...
é o gran creadore dunha eterna traxedia.

Victoriano Taibo

1

Peneira a vella

Donde, tremente, leve,
vén das turmas bailando,
docemente soñando
a folerpa da neve.

A terra é azahar,
enféitana de branco
porque a queren casar.
Fanlle as beiras tres mozos:
o vento, o ceo i o mar.

Cando se casará?
Casarase no antroido
ou pola navidá?

O vento ponlle o veo,
o mar renda graciosa,
os dous a retesía
para que ela lles ría,
a fermosa.

A vella conxenada
anda a embazarlle ó ceo
o ollo espreitador, gacio e curvado;

como non ve o veo,
nin o brandido seo,
nin os ollos da amada,
o ceo está encelado.

I a vella toleirona, aduaneira,
maina, teimosa, leve
peneira silandeira
a folerpa da neve
i as sutís aas belas
dos anxos, en poeira
de penas e de estrelas.

I el con quen ha casar?
Casarase co vento?
Casarase co mar?

2

Místico amor

Sede de cubizar,
en qué augas milagreiras se te pode apagar?

Levo o peito vermello como as rosas no maio;
dame, doce saudade, da túa vida un raio;
da noite que me envolve, racha o mouro capelo
c'as sete espadas louras da lus do seteestrello;
esparxe na miña alma a túa craridade
i amóstrame a radiosa rúa de eternidade.

Qué brétema vagante sombrexa aquel camiño
onde a fontela tece o trino cristaiño?

A miña i-alma sinte un gurgullo lonxano
como o dondo xurrare da armonía dun cano,
que esbara choutadora ollándose no ceo,
e vai pola valgada tremente como un seo,
levando nos seus labios ardencias de ilusión,
lus dun peito ferido que asenlla un corazón,

Harmonía enmeigada que de lonxe me acena,
vagaxeira moxena
dos lares da esperanza, que brila e sobe incerta,
a perderse no alén como unha rosa aberta,

pra da-los seus ulidos
en lugares ignotos, por min desconocidos.

Esligado c'a sede, malado, degarante,
vou polo ermo esterio, sempre camiño adiante,
sin achar en ningures o manantío amante.

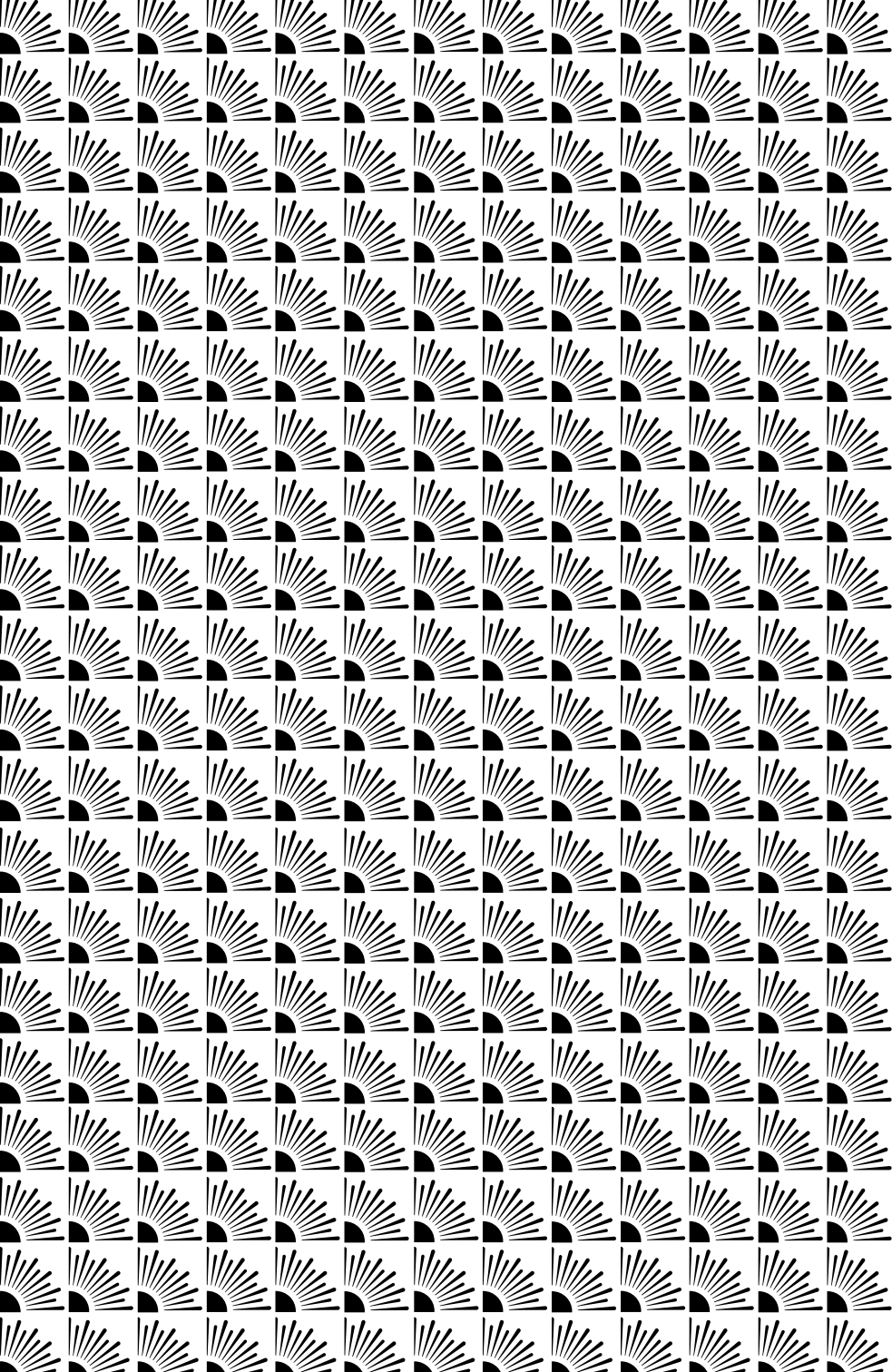
Doce, místico amor,
qué fonte deita a auga que apaga o teu queimor?

3

Dos labios non te fíes

Dos labios non te fíes porque os labios
son instrumentos cegos da pasión.
Foi muito o que te eu quixen, i os indignos,
saudosos de traición,
afeitos a beixarte, aínda te lembran
e fálanche de amor.

I o meu amor morreu, Rosa desfeita,
nin unha folla garda o corazón.

Luís Amado Carballo

*Midi le juste y compose de feux.
La mer, la mer toujours recommencée!*

Paul Valéry
Cimetière marin

1 **Solpor**

Acorado e roibo
durmíase o día,
coa testa deitada
no colo da ría.

As campás beatas
no ceo bulían
rezando rosarios
á Virxen María.

Bogando nas nubens
cara ó ceo ían
envoltas nos ouros
do sol que morría.

Polo mar as velas
eran folerpiñas,
que da lúa aberta
nas ágoas caíran.

Da beira do río
chegaban cantigas
choutando nas leiras
molladas de risas.

Preto do hourizonte,
estrelas obrizas
frotaban os ollos
tirando a perguiza.

E bicando os lonxes
as foulas ispidas
o alén nevaban
de limpas surrisas.

Un outo aturuxo
voando fuxía.
E os bosques lonxanos
noite revertían.

2

Noite mareira

No ébano xélido
do *skating* da ría,
voltexando ledas
esbaraban as luces da vila.

No fío da praia
as dornas durmidas,
debruzadas carón da marea
nun soño de illas.

Nas ponlas do vento,
o trebón pousado
era un moucho de negro prumaxo
que agoira os naufraxios.

Unha lúa verde
penduraba no mouro silencio
un longo sorriso
de esquelete vello.

3

A Candeloria

Na catedral do abrente
hoxe cásanse os paxaros,
con nubens de neve e ouro
está o ceo galanado.

Ficou o día ancorado
na ría donda do ceo.
Os roibéns soben no lonxe
como rosarios de encenso.

O xantar do casamento,
roibo, na palma da man
das eiras madrugadoras,
xa está arranxado no val.

Vai tocando polo campo
a súa zanfona o rego
e canta o vento nas farpas
sonoras dos piñeiros.

O campo as montanas ruzas
envolve en capa pluvial,
co hisopo do sol mollado
dálles a beizón nupcial

Do casebre nugalán
soben os vivos dos galos
e na festa desta noite
estrena un luar o campo.

4 O cruceiro

O xesto moncal da pedra
benzoa o acougo da aldea...

Axiónllanse os camiños
abrazados ao cruceiro,
nunha azul eternidade
de pedra e ceo.

A agonía do solpor
conmove o planto da terra,
e a paisaxe presígnase
con santas cruces de pedra.

A campaña de prata
do día,
latexa un *ángelus*
de epifanía.

E o sol agoniante
ven a encravarse na cruz,
abrindo os marelos brazos
como o salvador Xesús.

5 Taberna

Chove fóra. Nas pozas
aboia a luz do gas.
Na lameira da rúa
entérrase un cantar.

Mariñeiros de Anveres,
de Cork e Rotterdam...
O acordeón borracho
fala inglés, alemán...

.....

Na folla do coitelo
fuxe a luz cal no mar.

6

Nocturno de Burgo Baixo

Ennovelados no fulgor da lúa
os faroles, nas pozas aluciantes,
co xesto recadado do asesino
lavan as longas mans cheas de sangue.

Polas rúas eivadas desprunaba
a albar riola das fuxidas horas.
O tempo foi deitarse antre as montanas
no leito branco e mol das nubens mortas.

No silencio hai un crimen inconfeso,
a noite ten o corazón fendido;
dos seus ollos cegados polas tebras
escoa a vida nun xemer de río.

7
S-6

A súa queixa no brañal
debuxa con voz de prata
a fonte, nunha sonata
no clavecín de cristal,
e a rente dunha silveira
monea no violón
con triste e pesado son
unha abella aventureira.

Aló, nun souto remoto,
un grilo ben afinado
trema un fadiño miñoto
“muito ben repinicado”,
e o concertista pin pin
rebuldante polos matos
acompañao en pizzicatos
no seu besgo violín.

O xílgaro máis alá
con voz de tipre barata
acomete unha fermata
de ópera italiá,
e o cuco no piñeiral

con gran degaranza proba
na frauta do trinque nova
toda a escala natural.

Entran “a tempo” facendo
os piñeiros violinistas
en compañía dos soístas
un sentimental crescendo,
e como na Pastoral,
ten un canto realista
de emoción oitocentista
o rego antre o salgueiral.

8 **Calma chicha**

As rúas amarelas
con perguiza de bois,
levaban deica ó mar
quentes feixes de sol

9 Beira

O mar, borracho de sol,
anda a tombos pola praia.
A montana lavandeira
bota areales nas augas

10

Outa mar

Sal o fato albar das foulas
a espallarse polo mar,
a lúa vainas gardando
con fidelidá de can.

Encol do berce das ágoas
está o vento adormecido,
no ceo morno e cincento
ficou o día esquencido.

No mar noviño do trinquete
báñanse as nubens preñadas
que pra curar mal de andacio
viñeron dende a montana.

As estrelas pescadoras
maman o leite do abrente,
nas cuncas de pau das dornas
a espuma das velas ferve.

Nas ágoas do amanecer
a choiva larga o aparello,
fican pechada-las roitas
e o mar tornarase cego.

Fuxe o día encol das ágoas
nas velas do galeón
que leva a estrela da tarde
na punta do botalón.

Cabela,abela
arado e traineira;
unha polo mar,
outro pola terra

Euxenio Montes

1

Cántiga de espadelada

Vinte nacer, miudiño
–mamabas na teta no ar.
Vinte, mozo, namorar
–campaba a rosa o corpiño.
Vinte morrer de velliño
–notario o grilo a testar.
E por serche fidel, liño,
aínda te vín namorar.

2

Namoro

O liño ten unha moza.
A moza é unha roxa frol.
A roxa frol non o quere,
que ama á bolboreta mol.

Viva o liño. Viva a moza.
Viva a rosa. Viva o sol.

3

Morte

Eí vén o tempo de mazar o liño.
Eí vén o tempo do liño mazar.
Eí vén o tempo en que as follas do millo.
Todas espidas se queiran bañar.

Eí vén o tempo en que as mozas peneiren
berros en poeira na súa peneira.
Eí vén o tempo en que traian as noites
lúas, ó peito, como unha santeira.

Bailan os fusos.

Bailan as rocas.

E as masarocas.

E as espadellas.

Bailan as rocas.

E as espadellas.

E as maus da i-auga.

E as maus das vellas.

4 Río

E nin siquera tí, río,
has de poder ir ó ceo.

Acádate a mar en éxtasis
pra levarte nun veleiro,
con dúas nubes por velas
e co orballo por remo.

Sete cabalos te acadan,
ensillados polo inverno,
sete coores por esporas,
briznas de vento por freno.

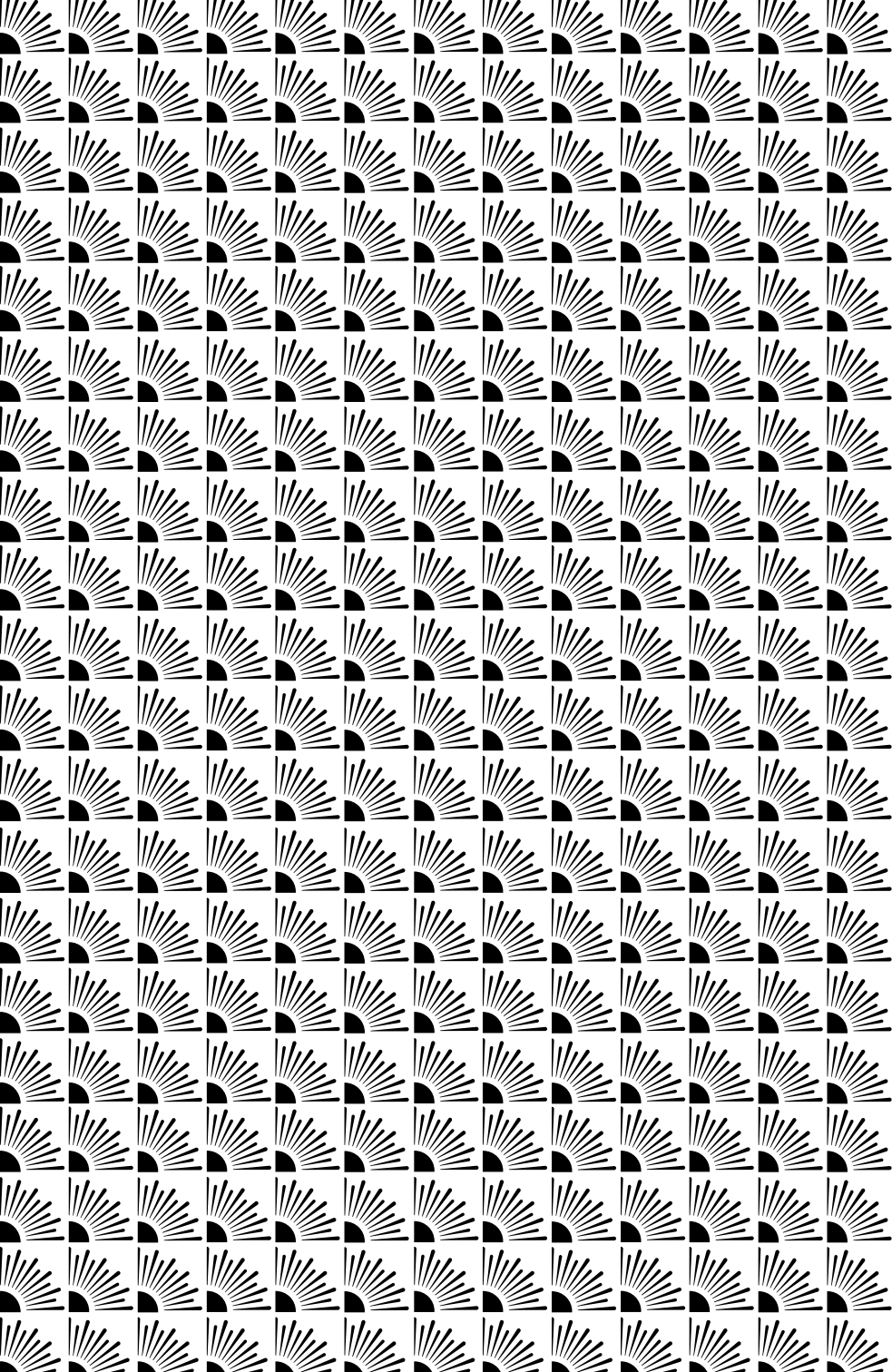
Mais nin siquera tí, río,
has de poder ir ó ceo,
que eres vento arrepentido,
que eres terra e non luceiro,
ensono que soña o mundo
pra esquencerse que é penedo.

5 Adeus

A noite, como un guardia,
acádanos na esquiña.
O arbore está calado
como a túa mau e a miña.

Inxeccións do silencio
máis doces que a morfina.
Cosen carnes de sombras
con mil agullas vivas.

Adeus. Remo no río
de esas verbas non ditas.
(Os anxos forman cola
pra coller o tranvía.)

Manuel Luís Acuña

1

Gris

A Augusto María Casas

Nin branco nin preto.
Eso.
Sin tremores de ríos
nin badaladas de páxaros.
Sin ritmo de astros
nin estraligos de noite medoñenta.
Sin ouveo de lobos
cando o vento galga por cómaros e crebadas.
Sin salaios de arbres
cando asolagan rosas nos remuíños do solpor.
Periférico.
Sin cerne nin miola.
Chairo.
Sin apertas de curvas nin adeuses de penedías.

GRIS.

2 Aldea

No agro encorou o tempo
e só camiñan as nubes.

Aldea sono.
Aldea esquezo.
No agro dormen as luces.

Noite no corpo e na alma.
Na alma e no corpo sures.

Fame.
Frío.
Fume.

No agro non comen beben
chocolate nin azucre.

3

Foi, era...

Foi, era...

–Falai baixiño, amantes–.

Meiguice de saudade.

Lelía de benzón.

Ai, amigos!

Abrente, frol, sorriso,

onda, escoma, seo;

esenza –Ceo– na terra,

esenza –Deus– no Ceo.

Foi...

Ai, amigos!

Beixo fecundado

no amor dun chafarís,

ronsel de aas pairantes,

faísca,

bris...

–Falai baixiño, amantes.

4 Regueifa

A Álvaro Cunqueiro

- lúa   Furafollas
            Rabisaco
            Zamezuga
            Chachabeco.
- vento   Sabida
            Lagarta
            Gandaina
            Subela.
- lúa   Vinte na serra despido,
            miña nai o que eres feo
            á buscura de arrangallos,
            saraganas, neboeiros.
- vento   Vinte na noite espreitando,
            ora o diaño da gorecha,
            estrelecían os bicos,
            arrenegabas de envexa.
- lúa   Eres a morte dos probes,
            os ricos non che dan creto,

monte arriba, monte abaixo
andas como can famento.

vento Daste a todos por un coarto,
a mora real da silveira
mais o sol, o lindo sol
non o micas, solermeira.

lúa Eu son a tona das virxes.

vento Eu son a frol dos gaiteiros.

lúa Eu son o pano que enxoita.

vento Eu son a vasoira do ceo.

lúa Asasino da promada.

vento Celestina do poeta.

lúa Sempre a carregar lentura.

vento Sempre e sempre de augafesta.

lúa Contilleiro.

vento Lengoreta.

lúa Picapreitos.

vento Donicela.

5 Arela

Colares de bris –orballos–.
Brincos e aneles –luceiros–.
Teño o manto azur da lúa
pra embrullar o teu silenzo.

Ven amiga.

Ouro e luz: arco da vella
pra vencellar o neboeiro.
Estazón do teu encontro
–mozo de cordel o vento–:

Ven amiga.

Teño fías de lembranzas
e gasa de pensamentos.
Curar hei a túa anguria
co vendaxe do meu verso.

Ven amiga.

Eduardo Blanco Amor

1

Primavera

Mañáns de tisis Chopin
todas de rosas cuspidas.
Recepción das margaridas
esquezo integral do alén.

Colgan nos arbres sonetos.
Médranlle á xuvenca os tetos.

2

Descordo

Si o certo é teu amor
i é cobiza a sospeita
perdóame.

Si son eu o que fuxe
i eres ti quen te quedas
perdóame.

Si é engado teu querer
e o certo é miña dúbida,
engádame.

Si para a túa ledicia
percisas miña anguria,
engádame.

3

Cantigas a un amor novo

I

Teus labios de chuchamel
frolíronme todo a eito
e amor noviño, no peito,
abreume craro ronsel.
Corazón é caravel
que adoenta en primaveira.
Túa manciña, manciñeira,
cure de curarme del.

II

Todos os irtos engados
diante de ti diron fin,
e amañeceron en min
os cantos espriguizados.
Roibéns de soles mollados
choveron da túa beleza,
e mercácheme a tristeza
con bicos amonedados.

4 Sino

Antes que a parolares coas buguinas
que encovexada teñen a man toda
na sonora furna da súa entrana;
e denantes que o circo dos patexos
–proletarios pallasos da ribeira–
abrise o tarabelo do teu riso
–cen metros aniñados na túa gorxa–;
e denantes que os fúlxidos solpores
deitasen, con vagar de lapidarios,
biliscos de ouro antergo
na pedra azul dos teus céltigos ollos;
e denantes que as frechas das túas cántigas
–alporizadas píllaras acesas–
disparadas dende o arco adoescente
do teu peito varil,
percorresen o día e maila noite;
e denantes que a mágoa, inagardada e soave,
que priva de vagares e sosegos,
che afundise a semente que xermola
do corazón na carne,
denantes dos denantes
denantes de ti mesmo e da túa vida

un esgrevio marchar aluarado
empuxábate ao cerne do teu sino...

Cada mañán un cadaleito acorda,
pendurado na cruz das alboradas,
para a xente do mar.
E, ao aceno do trebón, todos se axuntan
na acachoadada moura lonxanía,
i esbaran pola arista do horizonte
en pausada ringleira,
nos ombreiros erguidos
de inxentes vagallóns alucinados.

Antífonas dos cons e das ardencias.

Furan o ar os órgaos do trebón.

No teclado das praias
a beiramar preludia teu responso...

5 Mascato

Ao mar! Ao mar!

Da embarcación no peito
as sístoles e diástoles dos émbolos
acompanan o son da túa leducia.

Ao mar! Ao mar!

Un lene vento arpeiro
zoa en cordas e paus con demora
e rípalles as guedellas
ás zugas de pipa do navío.

Ao mar! Ao mar!

Do ferrado chaleque da caldeira
seu brillante cronómetro de atmosferas
saca a nao gabanciosa,
afanada cos acios da partida.

Ao mar! Ao mar!

Eis o mar!

Ouh o mar!

Deuse mascato!

Un anaco de nube
caeu encol das ágoas

e orgaizado en góndola de pruma,
súa branca fidalguía
arrólase no berce dunha foula:
–heráldica garrida dos peixeiros
cisne en campo de azús–
...e de súpeto empula
unha frechal, irremediable erguida
e voa en amplos circos vixiando
seu señorío inqueda
dos eidos azuados
donde il xoga mareiras cetrerías:
miñato das fonduras,
falcón nas selvas líquidas das escamosas aves.

Deuse mascato!

Eis o páxaro estático, eucarístico,
que se descolga a plan,
en asubiante vertical tolicie,
crebando a doncelez das ondas craras.

Ábrese o mar en círcolos nupciais
tecéndolle as coroas
que premien o desfloro fazañoso.
E polo meio delas
–cabaleiro pirata–
surte coberto con arnés perlado,
cruzada no peteiro,
limpa daga de prata, unha sardiña...

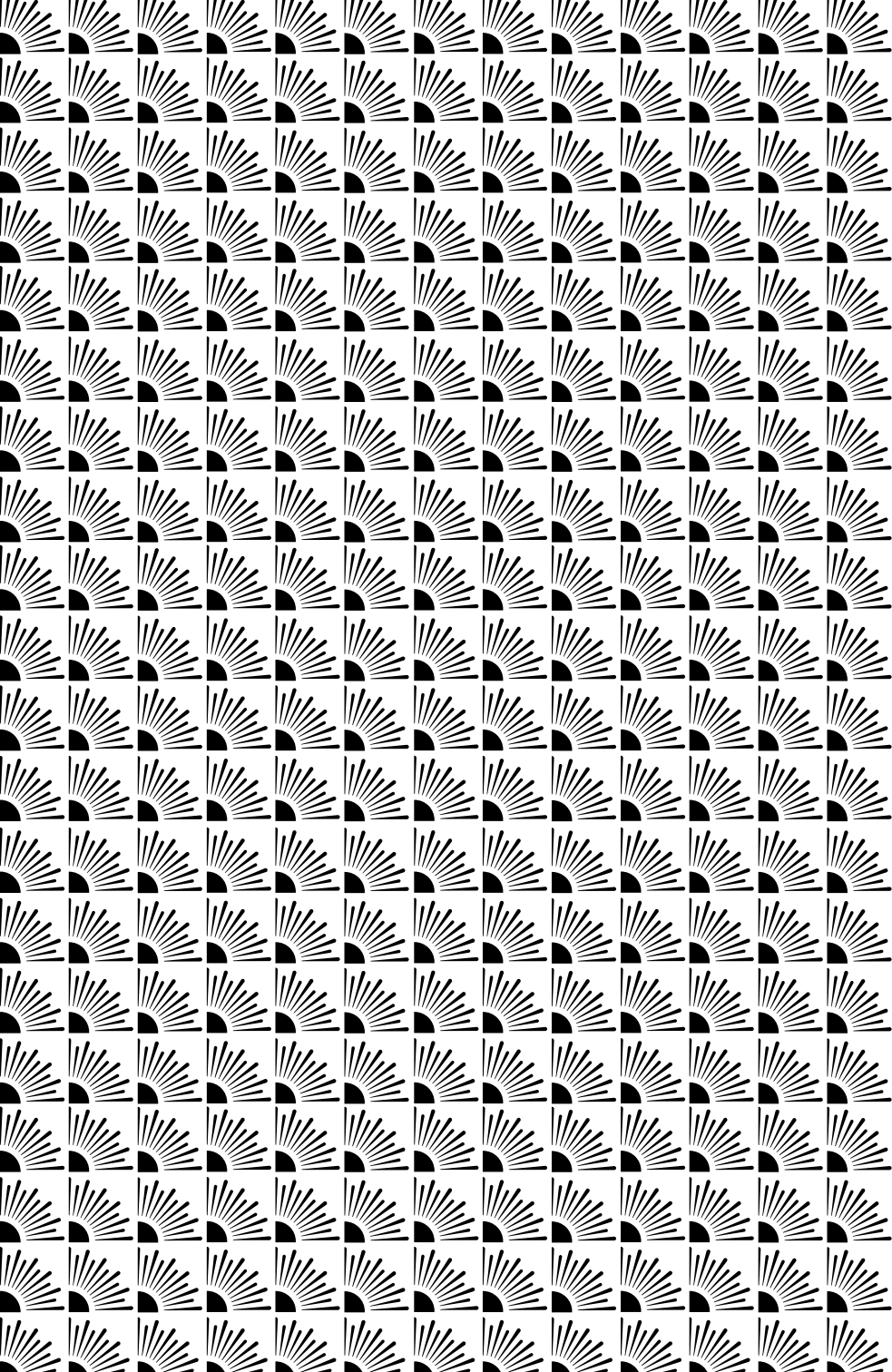
Ao mar!

Ao mar!

Ao mar!

Eis o mar!

Deuse mascato!

Xosé Otero Espasandín

1

Poemas

(Pró libro *Alfabeto*)
O piloto F. Sendón

I

O corazón da proa tremen nos hourizontes
(Tí, sereo, agardabas o bautizo do mar)
E apertaron os brazos en coiros das olas
cobizosas, o peito do navío queimado polo sal.

O vento –can amigo– ladraba polas bordas
i alongaba o pescozo astra o tear–
araña famenta de costelaciós– i a ribeira
brincou, xubilosa, o alto mar.

O paxaro sin prumas –nos vidraes do W.
un estremecemento de saudade– a cibdade
de calexóns ambiguos e pipas esquencidas,
foise quedando nun niño de néboas atrás...

Na palma da man da brúxula cazabas rumbos
vencellos no pantebro dos paus
e queimabas nas antenas da testa
unha aventura nun porto de Ultramar...

Adeus –decíanche as nubes degaradas–,
mariñeiro desposado co mar.

2

Aldea do monte

A luz da alba, luz
de VII espadas no corazón
de María: a montana.
Soio seu é o silencio sin camiños
coma un can sin dono.
Queda moi ó fondo,
no seu tépido da valgada,
a eirexa cruzada cos amañeceres
ispido o mastro do campanario.
Ninguén ten corazón pra rezar
nin un seo limpo que lle ofrecer
ó dia nado ás portas do hespicio.
E os galos comeron as estrelas rezagadas.

Roberto Blanco Torres

1

Orballo

Orballo...
Como vai caíndo,
sin velo,
sin sentilo,
lento,
como o vestixio platónico das horas,
como o tempo.
Orballo da media noite
sobre a terra endormiñada.
(A media noite da vida
cega polo afán de tódolos soles.)

A luz, doente,
lisiada na máis pura orixe,
enferma de si mesma,
escondeuse entre as sombras.
Sol feito orballo,
caladiño,
segredamente
vai caíndo,
a borrar a lembranza da luz
e voltar de novo a alumea-lo mundo.

Orballo...

Na noite silente, profunda, érguese
o ímpetu esotérico das cousas
e rega, con inéditos afáns,
os surcos virxinaes dos misterios telúricos.
No ar espeutante, con púber ardencia,
miriadas de ións desperguízanse
en pulo dinámico.
Na terra os xermens, en brama de nupcia, axítanse
con universal balbordo de enerxía,
de virtús prolíficas aínda ñoradas,
de forzas prístinas,
de supernos degoiros.
Surte do abisal arcano,
no anhélito do “elan” biolóxico forxando a idea,
unha orixinal morfoloxía,
un novo senso,
unha nova luz e un novo ritmo.

Noite chea, incinta.
O istinto cósmico
ensaia nova vida.

2 Postulación da ética

I

Cultivo, xerme vivo
frol e froito
na alma;
xardín subrime,
con triple amor coidado:
coscencia,
dignidade,
arela de perfeución.

II

Só pola cultura o home asume,
en áas por diviño alento inzadas,
a persoalidade xurdia,
única, soberana,
o señoreamento do mundo,
das forzas cegas, mecánicas,
das turbulencias istintivas
e os fracasos ónticos das almas.
Época que só degoa
a satisfauzón do corpo,
ás furias do istinto encadeada,

así medra o indecor e a inxustiza
así se impón a vileza e a ñoranza,
así nasce o déspota nos pobos
–culmiñazón das coleutivas fallas–
i érguese ovante sobre a inerme turba
como un César grotesco sobre un cimiterio de almas.

III

Novas xenerazóns,
(de narcisismo enfermas)
espranza da seneutude
xa da impotencia presa,
único fulgor na tenebrosa
conxura que á patria deita
nunha ergástula de exhomes,
amade a beleza,
apreixade a verdade
con pulo de renacemento.
Ispire as vosas mentes
a arte, fonte eterna,
a estrofa antolóxica,
a páxina perfeuta.
Mais cómpre, xenerazón abrente
pór encol dun andacio de estética
un ideal de xustiza e liberdade,
un acento moral, xurdia roseira
onde froleceron de consumo
as loitas e as ilusións antergas,
onde ha frolecer eternamente
do home e a vida o inmortal poema.

Fermín Bouza Brey

1

Lelías ao teu ouvido

O pumariño da noite quer froitificar estrelas.
O tanxer de ista cantiga é a sinal para alcendelas...

–ai, meu amor!–

...é a sinal para alcendelas.

Agárdanos na ribeira, sob o descordo do mar,
no seo dos cons, o leito de herbiñas de namorar...

–ai, meu amor!–

...de herbiñas de namorar

As nove ondas do ensono espreitan co seu engado
pra enguedellar a toleira de ista noite de noivado...

–ai, meu amor!–

...de ista noite de noivado.

Eisí ao fontegal da espranza, antes de que saia o día
iremos enguedellados catar a fror da auga fría...

–ai, meu amor!–

...catar a fror da auga fría.

Ao alén! que no pumariño madurecen os luceiros;
nosos dous corazóns beilan tolos nos ledos turreiros,

ai, meu amor!;

no labradío das ondas albea a fror do luar
lámpada para o teu leito de herbiñas de namorar.

ai, meu amor!;
si algún malfado nos fire, axotaremos o mal
a bicos, ou caramiña de un virxe caramiñal...
–ai, meu amor!–
...de un virxe caramiñal.

2

Tríades no mar e na noite

A J. M. de la Fuente Bermúdez

Meu navío leva ao vento
no mastro eterno da noite
o treu do meu pensamento.

Leda vai a nao
na proa unha frol:
a rosa albariña
do meu corazón.

Amiguiña, crara estrela,
dáme a aguillada de un bico
para apurrar a gamela.

Leda vai a nao, *et sic.*

Por navegar ao desvío
varei a miña chalana
no teu corazón-baixío.

Leda vai a nao, *et sic.*

Os agros van de ruada.
Vinde ruar polas ondas
levarés a herba mollada.

Leda vai a nao, *et sic*.

O faro de Corrubedo
co seu ollo largasío,
ai amor, púxome medo,

Leda vai a nao, *et sic*.

Deitouse o mar, foise o vento,
no mastro da noite albean
os liños o pensamento.

Leda vai a nao
a bordo un amor;
é granada a rosa
do meu corazón.

3

Teño unha estrela

Esta estrela non se dont vinet
quin la trae e quin la tine...
(Auto de los Reyes Magos)

Teño unha estrela noviña e campal
que sabe leer, escribir e contar;

limpa, a miña constelazón
e léixaa enxebre como o seu corazón;

varre o sarego do meu luar
e fica albariño como o seu ollar;

beila no meu turreiro sen lecer
e tórnao ledo como un axouxer;

ten os ollos derramados
por mollar os meus sonos verdegados;

lávase na amañecida
no rego da miña vida;

peitéase na alborada
na fror da miña auga crara,

ínzame o ceo interior
de luz solene e mol;

e cóntame historias futuras
xa vellas nas miñas infindas lembranzas,
por Ela sei das xornadas heroicas e duras
que agardan a Jacobuslandia!

Teño de noiva unha estrela cordial
Ai quen como vós, luceiros, soupese leer e medir e contar!

Teño unha estrela, lembranza sen fin,
que munxe no tempo saudades pra min;

apaña das rosas do meu sentimento
nas froumas do espazo e nos curros do vento,

é louira como un solpor
e ispida como unha dor;

nas pandeiradas do ensono
repenica pra o seu dono...

alcendeuse ao se apagar
no serán de un Maio ledo
a esperanza do seu ollar
nas augas do meu segredo.

Ai, quen como vós, luceiros, soupese leer e medir e contar!

4

Tenzón co malvís amigo

Ei, malvís do choupal dourado,
ceiba o luceiro do teu cantar
prendido do serán e do sol-nado,
na brétema arrandeado,
de vagariño a brilar!

Prisarás á noite ispida...
Adomea o herbal de estrelas
ca túa fouce infinida!

Ei, malvís do choupal neboento,
enfía as liñas sotils do vento
na agulla da túa canzón;
pon coseita a fontenla fresca do pensamento
ca burga de folía do corazón!

Apáñame ao mar en roda:
nun desmaio do seu bico
a xusteza da mar toda!

Ei, malvís do choupal veciño,
cata na frouma do teu niño
o froito do Tempo a madurecer...
Peteira na roda eterna de ise muíño
que a ti e a min hanos moer!

5 Parranda mariñeira

A Ricardo Carballo Calero

Din que unha fror verdegada amañesceu na badía.
É o meu cachemare, amor, que chegou da Especieiría,
meu cachemare, louvada!

Cata pra o herbal bolinante que fuxiu de Vilaboa...
Leva unha salamanquesa de carantoña na proa,
louvada, meu cachemare!

Tódalas gabias sabugos do máis mesto sabucedo;
tódolos foques codesos do codesido máis ledos,
meu cachemare, louvada!

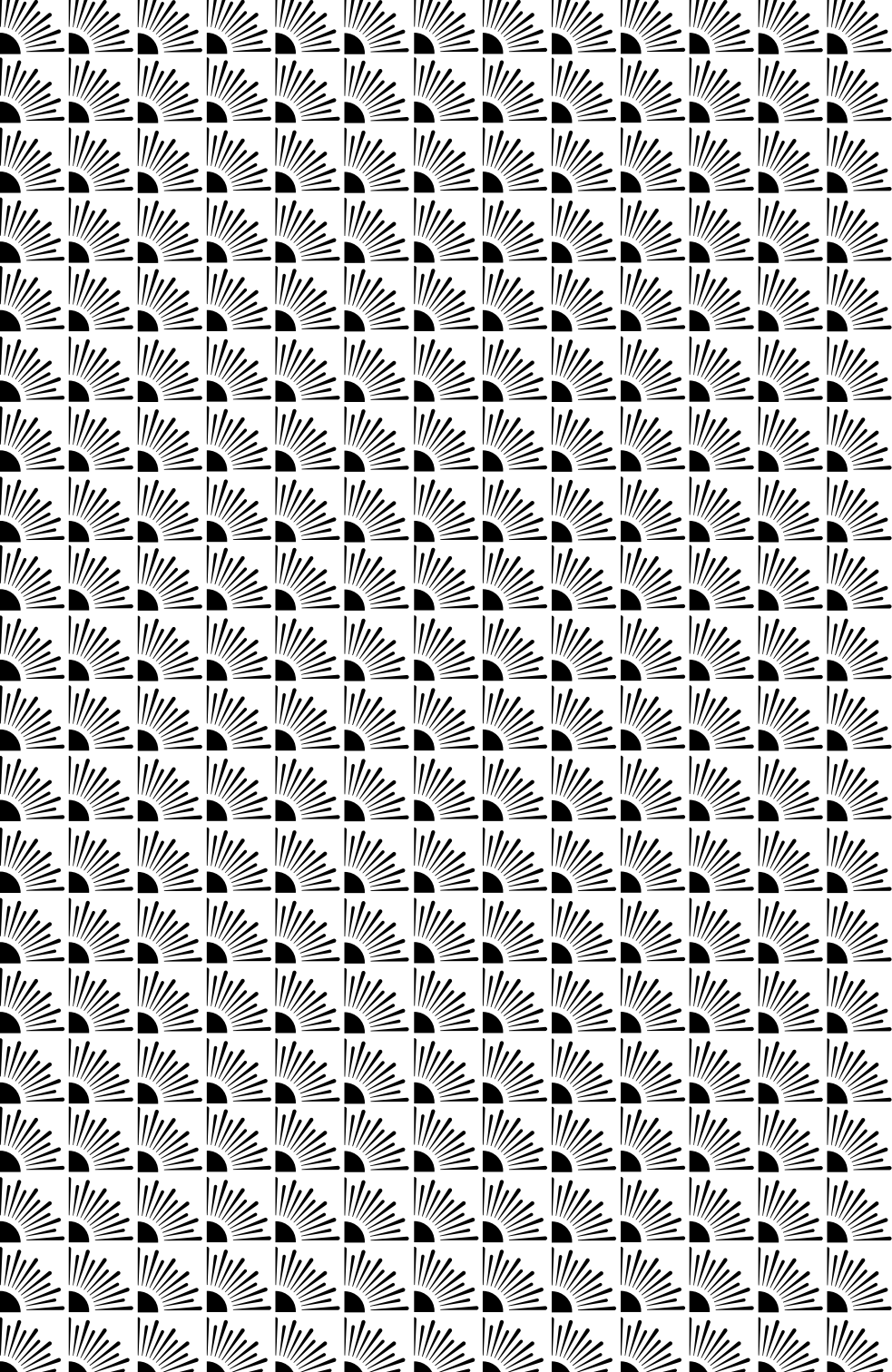
Ven aniñar naquel chouso do masteleiro ambruiño.
Cando a froita amadureza peteirará no teu niño.
Louvada, meu cachemare!

A urca vella, moza súa, é como unha veiga aberta:
ademite aos ventos todos, tódolos ares encerta.
Meu cachemare, louvada!

Atal é que un aceveiro, atal é que un reboredos,
polo día moita farra, pola noite moito medo,
louvada, meu cachemare.

Meu cachemare, louvada, sabe do mao e do bon,
sabe da pipa da caña e das vagas en cachón.

Meu cachemare, louvada, sabe de ti e mais de min:
navega todo infinito, coñece todo confín!

Manuel Antonio

1

Mariñeiro da ría

Folleou nos vieiros do mar
insospeitados atlas de estrelas
e a partitura das maregadas
que a eslora quer desacompasar.

Atracou outras noites
ás constelacións artificiais
das cidades varadas
dibuxadoras da sorriso
dos oitavos pecados capitaes.

No seu lírico álbum da Ría
rubran antípodas decoracións
O seu remo soneante
ás vegadas
sofre un enxerto de nordecía.

Trouxo de cada meridián
uns ouvidos políglotas
un novo retrato do *spleem*
e un taravico tatuado na man.

Nas tardes deitadas ó sol
o cachimbo saudoso
vén a follear o xornadario
interliñado nas follas do rol.

O serán
    vainos zugando o sangue
Hai un ronsel que nos chama
    S.O.S.
A cruz dos afogados
                                no con
ergue o seu crucificado radiograma.

2 Excelsior

		N		
		O		
		S		
	N.W.	Π	N.E.	
		E		
S	I	U	S	E
I	L	E	G	O
S	E	I	E	G
		Y		
	S.W.	A	S.E.	
		M		

Radiograma
de pirotéinicos instintos
(piroteinia de resoanzas)
que polos vieiros dos ecos
xogarán ós laberintos.

E U S O N !

O meu nome
acenderá unha estrela nova
en cada constelación.

3

Poemas do faro II

faro
faro faro faro
faro

Os brazos tocos do Faro
chaman as áas de afora

A hora dalgunha banda
presíntese que vai vindo

Pero no Faro decote
outro fracaso decata

Coma si o mañán morrera
hai na noite un xeito raro

E o agoiro de agora
camiña infindamente a se
alongare

faro
faro faro faro
...faro...

4 A fragata vella

Te-los ollos distantes
decorados de rostos xoviaes
que os vellos mariñeiros
permutaron polos climas antípodas

Levas no leme
un pulo de brazos tensos
que retorceron os largacíos
horizontes do mar

O vento
atortorando
desfollou dos velamios
outonos de mocedades

Mercabas colares circunmeridiáns
nos bazares de estrelas
Amarrabas faros dispersos
co simblador calabrote do ronsel

Floreceches no Mar
primaveiras amargas
de foulas e escamallos

Inda que o vento encalme
tremela nas túas velas
unha rafega de trasmigracións

Nese teu corazón innumerábel
tamén enchen e debalan
as mareas do meu corazón.

5

Os cóbados no barandal

Atopamos esta madrugada
na gaiola do Mar
unha illa perdida (I)

Armaremos de novo a gaiola
Vai a saír o Sol
improvisado e desourentado

Xa temos tantas estrelas
e tantas lúas sumisas
que non caben no barco nin na noite

Xuntaremos paxaros sin xeografía
pra xogar cas distancias
das súas áas amplexadoras

E os adeuses das nubes
mudos e irremediabes

E armaremos unha rede de ronseles
pra recobrar as saudades
co seu viaxe feito
polos oucéanos do noso corazón.

(I) O mar adentro é unha illa de auga rodeada de ceo por todas partes.

6 Sós

Fomos ficando sós
o Mar o barco e mais nós

Roubáronnos o Sol
O paquebote esmaltado
que cosía con liñas de fume
áxiles cadros sin marco

Roubáronnos o vento
Aquel veleiro que se evadeu
pola corda floxa do horizonte

Este oucéano desatracou das costas
e os ventos da Roseta
ourentáronse ao esquenzo

As nosas soedades
veñen de tan lonxe
como as horas do reloxe

Pero tamén sabemos a maniobra
dos navios que fondean
a sotavento dunha singladura

No cuadrante estantío das estrelas
ficou parada esta hora:

O cadavre do Mar
fixo do barco un cadaleito

Fume de pipa   Saudade

Noite   Silenzo   Frío

E ficamos nós sós
sin o Mar e sin o barco
nós.

7

Guarda de 12 a 4

Envergada nun mastro da Lúa
agárdanos a meia noite

O sino de proa
emoveita voz astral
zarpou bogando despedidas

Estraviáronse os pasos do Mar
nos vieiros do vento desertor
E perdeuse pola popa
desamarrado
o ronsel

Fómonos trasbordando
ao cabotaxe das constelacións

Inventores de pseudo continentes
que imos a descubrir
esculcamo-las roitas
balizadas de loceiros

Cun faro na man
cronometramos o pulso das tormentas
que predín os semáforos astraes

–Prepárase un naufraxo
ca ausencia cómplice do Sol!

Vente ventiño do mar
vente ventiño mareiro
vente ventiño do mar
vente noso compañeiro
(popular)

E as horas a sotavento
van desviándose de nós

A alba intrusa
bateu as catro horas
Era o sino de proa
que tornaba do Mar

a voz desarbolada
o velamio frustrado.

8 Recalada

Atoparemos no peirán
as follas evadidas
do almanaque dos nosos soños

As novas rúas de sempre
exhibirán o escaparate
das mesmas noivas inéditas

Fumaremos nas pipas despeitivas
tódalas transeúntes
hostilidades mudas

O vaso desbicado noutro porto
rematarémolo eiquí no mesmo bar
cabo do mariñeiro desconecido
que nos repite a mesma
ubicua sorriso loira

Nos burdeles xa saben
que a nosa moeda
ten o anverso de ouro
e o reverso sentimental

Os ecos imprevistos
do noso cantar sonámbulo
apagarán os focos da madrugada

Mañán despertaremos
na ausencia desta xornada
Esquivouse unha folla
do diario efusivo

Eramo-los espeutadores
na prestidixitación
dunha hora artificial

9 Navy Bar

Este bar ten balances
E tamén está listo
pra se facer á vela

Enchéronnos os vaso
con toda a auga do Mar
pra compór un cocktail de horizontes

Pendurados das horas
atlas xeográficos de esperantos
están sin tradución
E tatexan as pipas
co ademán políglota das bandeiras

Ese cantar improvisado
é o mesmo
que xa se improvisou nalgues

Quen chegou avisándonos
desa cita nocturna que temos
co vento ao NE
na encrucillada das estrelas apagadas?

Eiquí bebe de incónito
o Mariñeiro Desconecido
–sin xeografía nin literatura–
A noite dos naufraxos
co seu brazo salvavidas
aferrará connosco unha vela de chubascos

O vaso derradeiro
estaba cheo de despedidas

Polas rúas dispersas
ibamonos fechando
cada un dentro da súa altamar

No repouso dalgún vaso
tódalas noites naufraga o Bar.

10

A estrela desconecida

Eu vinte decote acobadada
naquela fenestra
–tan a trasmán!
que penduraches dunha constelación

O horizonte arrincaba cada día
pra tí
a folla de almanaque dunha vela

Pero nunca se enmallou
na falsa rede dos mapas celestes
a túa loira virxitude
Cómplice a noite
engaiolaba o sextante dos mariños
inxénuas perversións catalogadas

Viúva reiterada de tódolos vinte anos
que os mariñeiros repiten
cada volta que afogan
Endexamais souberon os cadavres sin rumbo
que tí os amortallabas co teu ollar

Emproáramos a meia noite
A sotavento da nosa singladura
vai decote unha nube desarbolada
Ca súa esponxa de sombra
borrou para sempre o eu mudo perfil

A alba nova sorprendeunos
cacheando antre os loceiros
despedida que se me perdeu.

11 Calma de 6 a 8

Na xerfa esbara o Sol
tras dos ausentes oleaxes
As velas frouxas
póstumo rompeolas dos chubascos
cosen os farrapos con fíos de sol morno

Unha gavota ventrílocua
peteirando no urro inmorredoiro
que os afogados deixaron aboyando

O solpor fecharáse
dentro do mais intauto disco
As nosas pipas atentas
acobadadas ao lecer
Un intre o vapor intruso
coseu de presa a relinga do horizonte

Alen do mundo
está o castelo de proa
Hai un mariñeiro vello
que ven de volta de tódolos naufraxos
E trai o fío das aventuras

—non se sabe o remate—

que as dársenas estantías
viron evadirse a bordo das bric-barcas
–O capitán Pardeiro
non afogou
“Perdeuse” canda o bergantín–

Axustouse a xordina
largacía coma unha nosa ollada
a buguina do Mar
Tremela na mareta levián
un remorso ou pesadelo
O navío
as mans trincadas
vai borrando cos pés o ronsel

Xa non virá o vento
porque a noite fechou tódalas portas
–Esa luz desvelada
na fenestra da Lúa–

Ao bater a hora imprevista do relevo
coseu as adoas soltas
do toque das Trindades
O ceo foise abuado e friorento
Todo finou?
Oh miragre!
As mesmas estrelas
aínda están
aínda están alí.

12 Descoberta

Quen fechou esta noite
a fenestra azul do Mar?

Ese Mar fuxitivo
de tódalas ribeiras
Náufrago do neboeiro
que desviou o rumbo
dos puntos cardinaes

Ficaron as gavotas
tres singladuras a sotavento
Desourentáronse os arroaces
intrusos e impunes

Hoxe ninguén dá ca relinga
pra aferrar os panos do horizonte
E este serán tampouco
engaiolaremo-lo Sol

O Sol era un paxaro triste
que se pousaba no penol

13 Adeus

Antre a calima
traspondo o meu ollar
esquivouse o velamio
Deixounos a badía
chea da súa ausencia
e a mañán sin perspectiva

Agora en terra
arredado de mín mesmo
por un oucéano de singladuras
o vento da Ría
vai virando a folla de cada emoción

–O Sol indiferente
Sirena augardentosa dos vapores
Un retraio de fume
no rompeolas da paisaxe
Os engranaxes da grúa
esmoen a mañán morna–

Debaixo dos meus pasos
xurde o ronsel da Vila natal
Ela cos brazos cheos de sono
teima salvarme dun naufraxo antigo

E os meus ouvidos incautos
queren dormir no colo
das cantigas vellas

Eu cacheaba tódolos segredos
das miñas mans valdeiras
porque algo foi que se me perdeu no Mar

...alguén que chora dentro de min
por aquel outro eu
que se vai no veleiro
pra sempre
coma un morto
co peso eterno de tódolos adeuses.

14 Cantar da noite

A meia noite anda de ruada
Dende a fenestra escoitan as estrelas
O silencio vai só cas mans no peto
Despreguizouse o farol que dormía
e estirou o pescozo pra mellor escoitar

Nin hai ninguén? As mozas da ribeira
bandexaron cos peixes esa voz
que aboia agora ingrávida no ar
A trinta singladuras mar adentro
eu xa ouvín outra noite esa voz a cantar

Hoxe non cantas tí que canta a noite
E romperá a chorar na alba xiada
a probe noite que n´hai quen a escoite.

15

Esta mañán oitimista

Esta mañán oitimista
beila ao redor do Sol
Eu cacheo na area
os meus pasos de onte e de mañán
que atrás e adiante
levo a perder fóra de min

Esa mensaxe das gavotas
que nos manda o veleiro
dende un Algures inouvido...!

Cos meus cotelos
no horizonte impasíbel
eu petaba unha interrogación

16 Chamada

O vento que arrevoa os meus cabelos
Alá vai un pensamento
que alguén

–o vento?

nos veu a levar

O traxe de sombras que nos fai a noite

–Ques vir connosco ao mar?

Hai melfas

–Cando foi melfa o meu corazón?

Esta alba do Mar

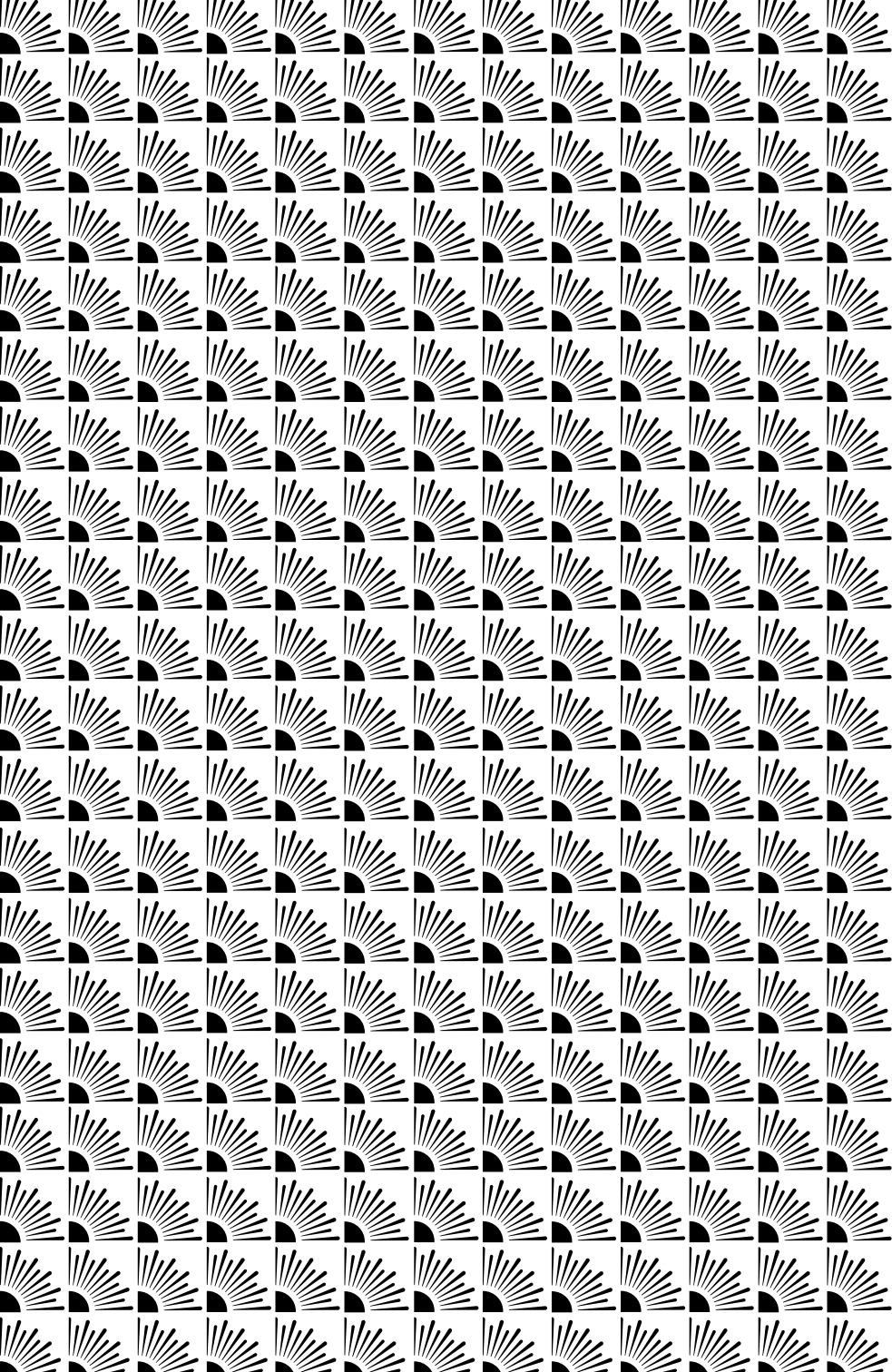
que atafega os naufraxos

Hai melfas

O noso corazón

–ese marconi–

a escoitar.

Álvaro Cunqueiro

1

Tamén o mar, hoxe

Tamén o mar, hoxe,
ten a-ialma chea de madurez.
–Óuveselle a adolescencia
no vidro do ar
chea de anacos de vísperas
e de intactas navegacións escuras–.
Así. Máis alá. Agora dá sombra:
Non che doi o canto
–redondez morna de beixo preciso–
do sol na sombra?

2

E cómo doi a luz

E cómo doi a luz
–xa de tan branca negra–
no corazón da mañán.
Entra en si mesma
en mareas incertas
lixreira anque profunda
simple anque crara.
E cómo doi o vela
–xa de tan branca negra–
sempre no seu sitio
anque en mudanza sempre!

3

Non coñeces o mar?

Non coñeces o mar?

–Non.

Nin o vento do mar?

–Non.

Quen eres, pois?

–Unha sombra noviña
recén nascida e núa,
terra adrento!

4

No sono do cuco novo

No sono do cuco novo
hai un namoro namoro,
cu-có de alba lixeira,
cu-có para o vento tolo.

Ai o noivado do cuco,
namoro de gaita fina!
Na romería do sono
romeiras de follas vivas.

Romeira unha estrela verde,
romeira unha ra noviña,
romeira unha frol tremante,
romeira unha pomba fría.

Veledas de namorar,
quén as vende, quén as merca?
Na feira do seu noivado
o cuco soña de seda.

Ai o noivado do cuco!
Sono de soñar canciós,
auga corrente, romeira,
lindeiros que deixa o sol.

No sono do cuco novo
hai un namoro namoro,
romería de vidrados,
cu-có para o vento tolo.

5

Hai unha illa louvada

Hai unha illa louvada
alá no fonal do mar.
Ten bois da color do tempo
e pastoras de cristal.

Ten un río de paxaros
que desemboca en canción.
Paxaros mornos de illa
con os seus niños no sol.

Ten lúa nova e crecente
e ollos pra dicir ai lá!
A boca tena pechada
para vendimas de sal.

E ten un cabelo novo,
ai amor! qué pelo ten.
Cheiro profundo de alga
e sabor limpo de mel.

Hai unha illa louvada
alá no fonal do mar.
Navegada de luceiros
na noite nácelle o van.

6

No niño novo do vento

No niño novo do vento
hai unha pomba dourada,
meu amigo!
Quen poidera namorala!

Canta ao luar e ao mencer
en frauta de verde olivo.
Quen poidera namorala,
meu amigo!

Ten aers de frol recente,
cousas de recén casada,
meu amigo!
Quen poidera namorala!

Tamén ten sombra de sombra
e andar primeiro de río.
Quen poidera namorala,
meu amigo!

7

Ven e verás como soñan na mar

Ven e verás como soñan na mar
os laranxos e as illas, si a sirea cantar.

Alba é, vai liero!

Tal soña a laranxeira cando canta a sirea
que de laranxas de ouro ficou a mare chea.

Alba é, vai liero!

Cando a sirea canta, tal vai a nao maior
que non hai mariñeiro que non morra de amor.

Alba é, vai liero!

Que soñando que morre queira el espertar
cando canta mansiño a sirea da mar.

Alba é, vai liero!

8 Limiar

Eu nascín
–entre as zocas e os lóstregos
na metade da noite–
corenta e sete días despois do primeiro aeroplano.
Aínda colgaban do aramio da anteguerra todas as
intactas marabillas inauditas.

Eu traguía os dous meus ollos no seu sitio
e o meu corpo ezquerdo con áxil xogo indeciso nos cóbados.

Cando eu nascín tan soio a doce cousas lles faltaba
o nome preciso
i eu cheguei cun oco nas fronte e na man
pra atopar a indefinición das súas craridades navegantes.

Todo o meu nacemento foi unha hora nova
na que houbo que pechar os dormitorios e abrir
as chimeneas
pra acenar polas súas perfebas de fume
os panos enloitados da cociña.

Decatádevos?

9 Ela

POEMA 1

Sabían as cerdeiras o segredo dos seus ouvidos
cheos do verde puro da acústica das fiestras
e os xardíns chamábanse polo nome das pombas que
bebían auga nos seus xurridores.

Ela comenzaba a andar.

En cada ollo nascéralle unha transmigración de avelaiñas,
e ao marcharse deixaba vocais fortes no seu sitio.

Ela tiña nome de pastor.

10 Noivado IV

Noite azul de silencio
esquina de si mesma
ouvida polas amables
galerías da lúa.

Ninguén pensa a lonxana
malencolía morna
dos espellos de loito
dos teus ollos primeiros.

Creciches como donda
anguria de vidrados
aramio sin resposta
do teu sexo solícito.

De unha luz naufragada
entre roseiras verdes
fixeche quince anos.
–Un abano con paxaros.

A noite que non desce
vóltate a nós agora
coma ponte sin río
ou fiestra en terra firme.

Unha estampa de sono
a túa fábula afoga
núos os teus cabelos
de antiga noiva nova.

Federico García Lorca

1

Madrigal á cibdá de Santiago

Chove en Santiago
meu doce amor.
Camelia branca do ar
brila entebrecida ó sol.

Chove en Santiago
na noite escura.
Herbas de prata e de sono
cobren a valeira lúa.

Olla a choiva pola rúa,
laio de pedra e cristal.
Olla no vento esvaído
soma e cinza do teu mar.

Soma e cinza do teu mar
Santiago, lonxe do sol;
Ágoa da mañán anterga
trema no meu corazón.

2

Cántiga do neno da tenda

Bos Aires ten unha gaita
sobro do Río da Prata,
que a toca o vento do norde
coa súa grís boca mollada.
Triste Ramón de Sismundi!
Aló, na rúa Esmeralda,
vasoira que te vasoira
polvo de estantes e caixas.
Ao longo das rúas infindas
os galegos paseiaban
soñando un val imposibel
na verde riba da pampa.
Triste Ramón de Sismundi!
Sinteu a muiñeira de ágoa
mentres sete bois de lúa
pacían na súa lembranza.
Foise prá beira do río,
beira do Río da Prata.
Sauces e cabalos míos
creban o vidro das ágoas.
Non atopou o xemido
malencónico da gaita,

non víu o imenso gaiteiro
coa boca frocida de alas;
triste Ramón de Sismundi,
beira do Río da Prata,
víu na tarde amortecida
vermello muro de lama.

3

Noiturnio do adoescente morto

*Imos silandeiros orela do vado
pra ver o adoescente afogado.*

*Imos silandeiros beiriña do ar,
antes que ise río o leve pró mar.*

Súa i-alma choraba, ferida e pequena
embaixo os arumes de pinos e de herbas.

Ágoa despenada baixaba da lúa
cobrindo de lirios a montana núa.

O vento deixaba camelias de soma
na lumieira murcha da súa triste boca.

Vinde mozos loiros do monte e do prado
pra ver o adoescente afogado!

Vinde xente escura do cume e do val
antes que ise río o leve pró mar!

O leve pro mar de cortiñas brancas
onde van e vén vellos bois de ágoa.

*Ai, como cantaban os albres do Sil
sobre a verde lúa, coma un tamboril!*

*Mozos, imos, vinde, aixiña, chegar
porque xa ise río mo leva pra o mar!*

4

Danza da lúa en Santiago

Fita aquel branco galán,
olla seu transido corpo!

É a lúa que baila
na Quintana dos mortos.

Fita seu corpo transido,
negro de somas e lobos.

Nai: A lúa está bailando
na Quintana dos mortos.

Quen fire potro de pedra
na mesma porta do sono?

É a lúa! É a lúa
na Quintana dos mortos!

Quen fita meus grises vidros
cheos de nubens seus ollos?

É a lúa, é a lúa
na Quintana dos mortos.

Deixame morrer no leito
soñando con froles de ouro.

Nai: A lúa está bailando
na Quintana dos mortos.

Ai filla, co ar do ceo
vólvome branca de pronto!

Non é o ar, é a triste lúa
na Quintana dos mortos.

Quen brúa co este xemido
de imenso boi melancónico?

Nai: É a lúa, é a lúa
na Quintana dos mortos.

Si, a lúa, a lúa
coronada de toxos,
que baila, e baila, e baila
na Quintana dos mortos!

Referencias

- Acuña, Manuel Luís (1992): *Firgoas*. Vigo: Edicións Xerais de Galicia. Edición de Carlos L. Bernárdez e Ramón Nicolás.
- Amado Carballo, Luís (1994): *Poesía galega completa*. [Barcelona]: Sotelo Blanco. Edición de Luís Alonso Girgado.
- Blanco Amor, Eduardo (1980): *Poemas Galegos*. Vigo: Galaxia.
- Blanco Torres, Roberto (1998): *Orballo da media noite*. Vigo: Edicións Xerais de Galicia. Edición de Miro Villar.
- Bouza Brey, Fermín (1992): *Nao senlleira*. Vigo: Edicións Xerais de Galicia. Edición de Xosé Manuel Enríquez.
- Cabanillas, Ramón (2009): *Poesía galega completa*. Vigo: Edicións Xerais de Galicia. Edición de Xosé María Dobarro e Xosé Ramón Pena.
- Crecente Vega, Xosé (2002): *Folla Bricia: poesía galega completa*. Santiago de Compostela: Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades. Edición de Ricardo Polín.
- Cunqueiro, Álvaro (2004): *Poesía 1932-1933*. Vigo: Galaxia.
- Freixeiro Mato, Xosé Ramón (1994): *Antonio Noriega Varela. Estudo e edición da obra completa*. Lugo: Deputación provincial.
- García Lorca, Federico (1995): *Seis poemas galegos*. Santiago de Compostela: Consorcio de Santiago.
- López Abente, Gonzalo (1995): *Antoloxía poética*. A Coruña: Espiral Maior. Edición de Miro Villar.
- Manuel Antonio (2014): *Obra completa: poesía*. A Coruña: Fundación Barrié - Real Academia Galega. Edición de Xosé Luís Axeitos.

- Montes, Euxenio (1984): *Obra en galego*. Barcelona: Sotelo Blanco.
- Otero Espasandín, Xosé (2006): *Obra galega*. Santiago de Compostela: Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades. Edición de María Cuquejo Enríquez.
- Taibo, Victoriano (2008): *Abicedo: Cabrinfolas*. Santiago de Compostela: Librería Follas Novas. Edición de Armando Requeixo.

